

مرکز پژوهش‌های آتاقی ایران

ترجمه گزارشی در خصوص:

بهبود محیط کسب و کار در چین: فعالیت‌ها و تجربه‌ها

مارس ۲۰۲۱

全球南南发展中心项目
Global South-South Development Center Project

中国国际发展知识中心
CENTER FOR INTERNATIONAL
KNOWLEDGE ON DEVELOPMENT

خرداد ۱۴۰۰

فهرست مطالب

۳	سپاسگزاری
۴	خلاصه مدیریتی
۵	۱. مقدمه
۷	۲. مقدمه مختصری بر محیط کسب و کار
۹	۳. تحول در بهبود محیط کسب و کار چین
۳۶	۴. تجربیات کلیدی حاصل از فعالیت‌های چین در زمینه بهینه‌سازی محیط کسب و کار
۴۲	۵. نتیجه‌گیری

Abbreviations

BRI Belt and Road Initiative

CICETE China International Centre for Economic and Technical Exchanges

CIKD Center for International Knowledge on Development

DCED Donor Committee for Enterprise Development

DESA Department of Economic and Social Affairs of the United Nations

DRC Development Research Center of the State Council, China

EGDI E-government Development Index

ICT Information and Communication Technology

ID Identification Card

SCIO State Council Information Office

SEZ Special Economic Zone

SPC Supreme People's Court

UN United Nations

UNDP United Nations Development Programme

UNOSSC United Nations Office for South-South Cooperation

سیاسگزاری

این مقاله تحقیقاتی توسط دکتر ژائو تیادونگ^۱، محقق مرکز دانش بین‌المللی توسعه (CIKD) تألیف شده است. برای ارتباط با مولف می‌توانید از پست الکترونیکی zhoupetrel@hotmail.com استفاده کنید.

مولف از حمایت مرکز جهانی توسعه مشترک کشورهای جنوب به ویژه خانم ژانگ وی^۲، خانم سونگ بو^۳ و خانم لیو یانگ^۴ در مرکز بین‌المللی مبادلات اقتصادی و فنی چین (CICETE) سپاسگزاری می‌کند. مولف این مقاله همچنین از اظهارات، نظرات و پیشنهادات ارزشمند دکتر ما ژیاوبای^۵، محقق مرکز تحقیقات توسعه‌ای شورای دولت (DRC)، آقای ژائو جینپینگ^۶، محقق ارشد مرکز تحقیقات توسعه‌ای شورای دولت و دکتر هانی بسادا^۷، محقق و مشاور برنامه ارشد و دکتر ژیاوجون گریس وانگ^۸، معاون رئیس دفتر سازمان ملل متحد همکاری کشورهای جنوب (UNOSSC) بسیار قدردانی می‌کند.

¹Dr. Zhou Taidong

²Ms. Zhang Wei

³Ms. Song Bo

⁴Ms. Liu Yang

⁵Dr. Ma Xiaobai

⁶Mr. Zhao Jinping

⁷Dr. Hany Besada

⁸Dr. Xiaojun Grace Wang

خلاصه مدیریتی

محیط کسب‌وکار به منزله محیطی شامل عناصر حیاتی مهم برای فعالیت بنگاه‌ها و کارآفرینان و یکی از پیش‌شرط‌های لازم برای رشد اقتصادی و کاهش فقر در کشورهای در حال توسعه و در حال گذار به حساب می‌آید. بهبود محیط کسب‌وکار یکی از مهم‌ترین اجزای برنامه اصلاحات و حرکت به سمت اقتصاد باز در چین و طی ۴۰ سال اخیر بوده است. از سال ۲۰۱۳، این کشور بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار را یکی از ابزارهای اصلی بهبود رقابت‌پذیری اقتصادی خود از طریق پیشبرد مداوم اصلاحات سراسری از جمله تمرکززدایی و توزیع بیشتر قدرت و تسهیل امور اداری، ساده‌سازی فرآیندهای اخذ تایید و کاهش مالیات‌ها و هزینه‌ها در نظر گرفته است. براساس معیار سهولت پروژه انجام کسب‌وکار بانک جهانی^۱، چین پیشرفت بسیار چشمگیری در سال‌های اخیر داشته و رتبه این کشور از جایگاه ۹۶ ام در سال ۲۰۱۴ به رتبه ۳۱ ام جهان در سال ۲۰۲۰ ترقی یافته است.

هدف از این گزارش شامل: (الف) مستندسازی بهبود محیط کسب‌وکار چین در مراحل مختلف برنامه اصلاحات و حرکت به سمت اقتصاد باز از سال ۱۹۷۸ به بعد با توجه ویژه به اصلاحات پس از سال ۲۰۱۳، (ب) تحلیل سیاست‌ها و اقدامات اصلاحی اصلی و ترتیبات نهادی و (ج) آگاه‌سازی و الهام‌بخشی به سایر کشورها، به ویژه اقتصادهای جنوبی که همانند چین آرزوی بهبود محیط کسب‌وکار خود را دارند، است. یافته‌های اصلی این پژوهش در زمینه تجربه و پیامدهای بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار عبارتند از:

۱. توجه و رهبری رهبران برتر جهان،
۲. تشویق به آزمایش سیاست محلی و اجرای اصلاحات نهادی،
۳. اجرای قوی دستورکار اصلاحات،
۴. مشارکت بخش خصوصی و استفاده فراگیر از تکنولوژی‌های الکترونیک و خدمات دولت الکترونیکی
۵. همکاری با سازمان‌های بین‌المللی و درس گرفتن از تجربیات جهانی.

با توجه به اهمیت روزافزون نقش چین در همکاری‌های بین‌المللی در زمینه توسعه، این باور وجود دارد که تجربیات و فعالیت‌های چین در زمینه بهبود محیط کسب‌وکار نه تنها می‌تواند به طراحی و اجرای آگاهانه‌تر راهبردهای بهبود محیط کسب‌وکار در سایر کشورهای جنوبی کمک کند، بلکه می‌تواند از طریق گفتگوهای سیاستی، به اشتراک‌گذاری دانش و کمک فنی، در برنامه‌های توسعه بین‌المللی چین نیز ادغام شود.

¹Ease of Doing Business Project of the World Bank

۱. مقدمه

محیط کسب و کار غالب بر کشورهای، شرایط پرنفوذ و مهمی را برای عملکرد جهانی شرکت‌های چندملیتی ایجاد می‌کند. وجود محیط کسب و کار مناسب به انباشت عوامل تولید مختلف مانند سرمایه، استعداد و تکنولوژی کمک و سرزندگی بازیگران مختلف بازار را تقویت می‌کند و به بهبود کیفیت و سرعت توسعه اقتصادی و کاهش فقر می‌انجامد. دولت‌ها و شرکت‌ها در همه کشورهای جهان، اهمیت زیادی برای شرایط اساسی محیط کسب و کار قائل هستند. کشورهای جهان می‌توانند با اتخاذ رویکرد جامعی به منظور شناسایی موانع رویه‌ای، حقوقی، نهادی و نظارتی که مراحل مختلف سرمایه‌گذاری و چرخه عمر کسب و کارها را تحت تاثیر قرار می‌دهد، محیط کسب و کار رقابتی را در درون خود ایجاد کنند. سپس به جذب و حفاظت از سرمایه‌گذاری با محوریت کسب و کار نمایند که منجر به رشد اقتصادی می‌شوند، و به این ترتیب سبب ارتقای توسعه اقتصادی پایدار و همه‌جانبه کشور خود شوند.

در طی ۴۰ سال زمان سپری شده از آغاز انجام اصلاحات و حرکت به سمت اقتصاد باز در چین، این کشور تعهد خود به بهبود محیط کسب و کار را حفظ کرده است که نتیجه آن جذب حجم عظیمی از سرمایه، به ویژه سرمایه‌های خارجی و کمک فراوان به رشد اقتصادی و کاهش فقر در این کشور بوده است. از سال ۲۰۱۳، چین بهینه‌سازی محیط کسب و کار را به عنوان یکی از ابزارهای اصلی بهبود رقابت‌پذیری اقتصادی از طریق پیشبرد مداوم اصلاحات سراسری از جمله تمرکززدایی بیشتر از قدرت و تسهیل امور اداری، ساده‌سازی فرآیندهای اخذ تایید و کاهش مالیات‌ها و هزینه‌ها در نظر گرفته است. چنین تلاش‌هایی به پیشرفت و تاثیرگذاری مثبت فرآیند بهبود محیط کسب و کار این کشور ختم شده است. مطابق شاخص سهولت انجام کسب و کار که بانک جهانی منتشر می‌سازد، محیط کسب و کار چین در طی دهه اخیر، تقریباً مطابق تمام شاخص‌های انجام کسب و کار، بهبود قابل توجهی پیدا کرده است.

به ویژه پیشرفت این کشور در شاخص سهولت انجام کسب و کار، که در چند سال اخیر همواره چشمگیر بوده و از رتبه ۹۶ ام در سال ۲۰۱۴ به رتبه ۳۱ ام در سال ۲۰۲۰ بهبود پیدا کرده است (بانک جهانی، ۲۰۲۰). مطابق ارزیابی بانک جهانی (۲۰۲۰) چین یکی از ۱۰ اقتصاد برتر جهان است که سهولت انجام کسب و کار در آن به مدت دو سال پی‌درپی بهبود یافته است و از نظر میزان اجرای اصلاحات نیز در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ یکی از ۱۰ اقتصاد برتر جهان بوده است، درحالی‌که در برخی حوزه‌های مشخص مانند گسترش شبکه‌های برق و اجرای قراردادهای نیز یکی از کشورهای پیشتاز جهان به حساب می‌آید.

هدف این گزارش بررسی و تحلیل تلاش‌های چین در زمینه بهبود محیط کسب و کار در مراحل مختلف برنامه‌های اصلاحات این کشور به همراه توجه ویژه به اصلاحات از سال ۲۰۱۳ به بعد است، زمانی که دولت چین اصلاحات متمرکز بهینه‌سازی محیط کسب و کار را با شدت زیادی پیش برد. هدف این نوشتار، واکاوی و ارائه توصیف مختصری از فعالیت‌ها و تجربیات خاص چین در زمینه بهینه‌سازی محیط کسب و کار و با ارائه ارجاعاتی به سایر کشورهای جنوبی است. این گزارش از چهار بخش تشکیل می‌شود. پس از مقدمه، در بخش دوم بررسی مختصری از مفهوم محیط کسب و کار ارائه می‌شود. در بخش سوم، تجربه چین در زمینه اصلاح محیط کسب و کار را پس از اجرای برنامه اصلاحات

و حرکت به سمت اقتصاد آزاد در سال ۱۹۷۸ به صورت مستند ارائه می‌کنیم و اقدامات اصلاحی اساسی و ترتیبات نهادی این کشور را تحلیل می‌کنیم. در بخش نهایی نیز نتیجه‌گیری و برخی درس‌های کلیدی که از تجربه چین می‌توان آموخت را ارائه می‌کنیم.

۲. مقدمه مختصری بر محیط کسب‌وکار

محیط کسب‌وکار به عنوان در بر دارنده عناصر حیاتی برای عملکرد بنگاه‌ها و کارآفرینان و یکی از پیش‌شرط‌های لازم برای رشد اقتصادی و کاهش فقر در کشورهای در حال توسعه و در حال گذار شناخته می‌شود (وایت^۱ و فورچون^۲ ۲۰۱۵). ذینفعان مختلف، محیط کسب‌وکار را به روش‌های مختلفی توصیف کرده‌اند. در سال ۲۰۰۸ کمیته اهداکنندگان کمک‌های مالی توسعه کسب‌وکارها (DCED^۳) محیط کسب‌وکار را به صورت «مجموعه‌ای از شرایط سیاسی، حقوقی، نهادی و مقرراتی حاکم بر فعالیت‌های کسب‌وکارها» تعریف کرد که هدفش کاهش هزینه‌ها و ریسک‌های فعالیت‌های تجاری از طریق بهبود سیاست‌های دولت، قوانین و مقررات و ایجاد رقابت در میان مشارکت‌کنندگان بازار است. معیار سهولت انجام پروژه‌های کسب‌وکار بانک جهانی هزینه انجام کسب‌وکار و کیفیت مقررات و نهادهای تاثیرگذار بر محیط کسب‌وکار را ارزیابی می‌کند. این پروژه در طی سال‌های گذشته در حال تغییر و تحول بوده است. اولین گزارش در سال ۲۰۰۴ منتشر شده است که ۵ مجموعه شاخص و ۱۳۳ اقتصاد مختلف جهان را پوشش داده است. تا سال ۲۰۲۰ این گزارش شامل ۱۲ مجموعه شاخص شد و در حدود ۱۹۰ کشور مختلف جهان را مورد بررسی قرار می‌داد، در حالی که ده حوزه، شامل امتیازات و رتبه‌بندی شاخص سهولت کسب‌وکار را نیز در بر داشت^۴. دولت چین در سال ۲۰۱۹ محیط کسب‌وکار را به صورت «عوامل و شرایط ذاتی سامانه‌ها و مکانیزم‌های مرتبط با شرکت‌ها و مشارکت‌کنندگان بازار حاضر در فعالیت‌های اقتصادی» تعریف کرد (شورای دولت ۲۰۱۹).

محیط کسب‌وکار مبنای بقاء، توسعه و نوآوری نهادهای بازار را تشکیل می‌دهد. محیط کسب و کار انعکاس دهنده بسیاری از ویژگی‌های مربوط به مکان، از جمله نظام مالیاتی، ثبت کسب‌وکارها و دسترسی به امکانات آب و برق و انرژی است. این عوامل ساختار فرصت‌ها و مشوق‌های سرمایه‌گذاری مولد، اشتغال‌زایی و گسترش فعالیت تجاری را برای بنگاه‌های فعال در اقتصاد شکل می‌دهد. هدف اصلاحات در این حوزه، ارتقای توسعه بازارهایی است که منجر به افزایش رقابت و بهبود اثربخشی و پایداری سایر مداخلات توسعه‌ای می‌شوند. محیط کسب‌وکار مناسب مستلزم وجود نظام نسبتاً معقولی برای محافظت از حقوق مالکیت است که از دستاوردهای تولید نهادهای بازار محافظت می‌کند، مشوق نوآوری است و تاثیرات ثروت‌آفرین سرمایه‌گذاری را تقویت می‌کند. این محیط کسب‌وکار برای افزایش گردش آزاد و تجمیع منابع و عوامل تولید، کاهش هزینه‌ها و افزایش مزایای کسب‌وکارها و تقویت سرزندگی نهادهای بازاری به کاهش رویه‌های اداری، تسهیل رویه‌ها و حذف موانع ورود نیاز دارد. محیط کسب‌وکار مناسب همچنین به معنای کاهش نااطمینانی و بهبود پیش‌بینی‌پذیری نتایج فعالیت‌های تجاری است.

محیط کسب‌وکار ارتباط مستقیمی با عملیات و پیامدهای تجاری دارد و یکی از نشانه‌های رقابت‌پذیری اصلی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی است. محیط‌های مساعد برای رشد و بالندگی کسب‌وکارها می‌تواند پیامدهای مهمی برای توسعه اقتصادی،

¹ White

² Fortune

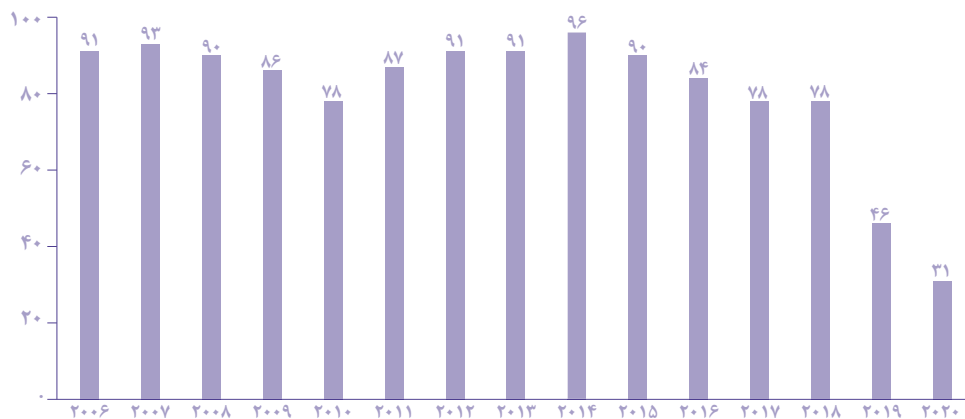
³ Donor Committee for Enterprise Development

^۴ ده حوزه مختلف عبارتند از شروع کسب‌وکار، رسیدگی به کسب مجوزهای ساخت و ساز، دریافت دسترسی به برق، ثبت املاک، دریافت اعتبارات، محافظت از سرمایه‌گذاران اقلیت، پرداخت مالیات‌ها، تجارت فرامرزی، اجرای قراردادها و حل مشکل ورشکستگی (بانک جهانی ۲۰۲۰).

درآمدهای مالی، اشتغال و حتی توسعه اجتماعی داشته باشد. چنانچه بنگاه‌های تجاری در مرکز توجه قرار گیرند، مشخص می‌شود که بنگاه‌های تجاری فرصت‌های سرمایه‌گذاری، سیاست‌ها و رفتارهای دولت را به عنوان اجزای مختلف یک بسته واحد در محیط کسب‌وکار هر کشور ارزیابی می‌کنند (بانک جهانی ۲۰۰۶). پژوهش‌های مختلف رابطه مثبتی میان کیفیت محیط کسب‌وکار با عملکرد اقتصادی کشورها از نظر بهره‌وری، اشتغال، نرخ ایجاد شرکت‌های نوپا برای کسب‌وکارهای جدید و هزینه اعتبارات و موارد دیگر گزارش کرده‌اند (سایمون^۱ و همکاران ۲۰۰۶، ایفرت^۲ ۲۰۰۹). برای مثال، ایفرت (۲۰۰۹) با استفاده از داده‌های پانل^۳ پنج ساله در مورد مقررات و رویه‌های موجود در پروژه انجام کسب‌وکار بانک جهانی نشان داد که کشورهای نسبتاً فقیر با سازوکار حکمرانی به نسبت کارآمد، در سال بعد از اجرای یک یا چند برنامه اصلاحی به ترتیب ۰.۴ و ۰.۲ درصد سریع‌تر رشد می‌کنند و نرخ‌های سرمایه‌گذاری هر دو زیرمجموعه از این کشورها در سال بعد نیز با سرعت ۰.۶ درصد افزایش می‌یابد.

برای سالیان متمادی شاخص سهولت انجام پروژه‌های تجاری چین حدود ۹۰ بود. اما پس از سال ۲۰۱۵ رتبه چین در این شاخص به طور مداوم بهبود پیدا کرد. در گزارش انجام کسب‌وکار^۴ سال ۲۰۲۰، چین در رتبه ۳۱ام قرار گرفت، در حالی که در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۸ به ترتیب به رتبه‌های ۵۹ و ۴۷ دست یافته بود. در چند سال اخیر، جایگاه چین طبق بیشتر شاخص‌های انجام کسب‌وکار بهبود یافته است. به ویژه در معیار دسترسی به برق با رتبه ۱۲ام جهان و در زمینه اجرای قراردادها با رتبه ۱۵ام جهان (بانک جهانی ۲۰۲۰a). اگرچه هیچ برآورد مستقیمی از تاثیر بالقوه اصلاحات انجام کسب‌وکار در سطح ملی وجود ندارد، اما شانگهای گزارش کرده است که در ماه‌های فوریه تا نوامبر سال ۲۰۱۹ توانسته است ۶۱۶۸ پروژه سرمایه‌گذاری خارجی را جذب کند که نسبت به همین بازه زمانی در سال گذشته به میزان یک سوم افزایش داشته است و با استقرار ۱۷۸ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی جدید در این منطقه، میزان سرمایه‌گذاری خارجی نسبت به سال گذشته ۱۰ درصد افزایش یافته است (ژینهوا^۵، ۲۰۲۰a).

نمودار ۱: رتبه‌بندی چین بر اساس معیار سهولت انجام پروژه‌های تجاری (۲۰۰۶-۲۰۲۰)

منبع: گزارش‌های انجام کسب‌وکار بانک جهانی^۶ (۲۰۰۶-۲۰۲۰)

^۱ Simeon

^۲ Eifert

^۳ Panel of data

^۴ Doing Business

^۵ Xinhua

^۶ در گزارش‌های انجام کسب‌وکار، در سال‌های ۲۰۰۴-۲۰۰۵ هیچ رتبه‌بندی خاصی برای چین انجام نشده است.

۳. تحول در بهبود محیط کسب‌وکار چین

بهبود محیط کسب‌وکار در چین روند تدریجی و مداومی داشته است. از زمان تصویب سیاست حرکت به سمت اقتصاد باز در سال ۱۹۷۸ که دولت چین به دنبال کردن رشد اقتصادی از طریق معرفی فعالانه سرمایه و تکنولوژی خارجی و همچنین ترویج تجارت خارجی در مکان‌های هدفمند روی آورد، دولت این کشور تلاش‌های عظیمی را در زمینه بهبود محیط بیرونی فعالیت شرکت‌های تجاری انجام داده است که از این میان می‌توان به تسهیل رویه‌های تجاری و کاهش مخارج و هزینه‌های شرکت‌ها اشاره کرد. این گزارش تحول نظام بازاری مدرن چین و محیط کسب‌وکار این کشور را به چهار مرحله مختلف تقسیم می‌کند.

۳.۱. مرحله اول (۱۹۹۱-۱۹۷۹): پیشرفت جزئی در بهبود محیط کسب‌وکار

در دسامبر ۱۹۷۸، در جلسه سوم عمومی یازدهمین کمیته مرکزی تصمیم گرفته شد تا این کمیته تلاش‌هایش را بر توسعه اقتصادی متمرکز سازد و برنامه‌های اصلاحات و بازگشایی (درهای باز) اقتصاد را انجام دهد. تغییر سیاست در زمانی انجام شد که اقتصاد چین از حرکت باز ایستاده بود و به زودی از سایر کشورهای غربی و همچنین اقتصادهای آسیای شرقی به شدت عقب می‌افتاد. اجرای برنامه اصلاحات از مناطق روستایی آغاز شد و شامل این موارد بود: افزایش قیمت تدارکات محصولات کشاورزی، تشویق کشاورزان به کشت محصولات کشاورزی متنوع و کشت تخصصی، کاهش محدودیت‌های امور تجاری و کاهش سازمان‌های زراعی غیرمتمرکز. برای بازسازی اقتصاد و جامعه چین، دولت پیشاپیش اجرای برنامه بهبود محیط کسب‌وکار را به منظور جذب سرمایه خارجی و حمایت از نوین‌سازی آغاز کرد. بنابراین، به مناطق اقتصادی ویژه، شهرهای آزاد ساحلی و مناطق توسعه اقتصادی و فنی، سیاست‌های ترجیحی تعلق گرفت تا بتوان سرمایه‌گذاری خارجی بیشتری را به این مناطق جذب کرد. تاسیس این مناطق آزاد به سرازیر شدن حجم عظیمی از سرمایه‌های خارجی به آنها انجامید که عمدتاً از شرکت‌های واقع در هنگ‌کنگ نشأت می‌گرفت و آزمایشگاه‌هایی برای بررسی اصلاحات بازارمحور گسترده‌تر ایجاد می‌کرد.

این مرحله دارای ویژگی‌های زیر بود. اولاً انقلابی در ایدئولوژی‌ها و مفاهیم این کشور ایجاد شد. همانطور که دنگ ژیاوپینگ^۱ (۱۹۹۴، ص ۷۸) اشاره کرده است «با درهای بسته نمی‌توان در توسعه اقتصادی موفق شد. توسعه چین نیز نمی‌توانست جدا از سایر مناطق جهان روی دهد.» توسعه اقتصادی چین مستلزم معرفی تجربه‌های پیشرفته، علوم پیشرفته و منابع مالی کشورهای توسعه‌یافته بود. ترویج اقتصاد بازاری سوسیالیستی به رونق کارآفرینی در این کشور انجامید که پیدایش تعداد زیادی از کارآفرینان مختلف و کسب‌وکارهای تجاری مدرن در این کشور را در پی داشت. ثانیاً دولت چین به مزایای خود در زمینه حجم بازار و نیروی کار ارزان اجازه ایفای نقش کامل در اقتصاد را اعطا کرد و مشکلات رابطه میان خوداتکایی و استفاده از سرمایه‌گذاری خارجی را به طور مناسب برطرف کرد. پس از اصلاحات

^۱ Deng Xiaoping

سال ۱۹۷۸، چین از ایده خودکفایی اقتصادی هم در داخل قلمرو خود و هم در رابطه با امور بین‌المللی فاصله گرفت. با این وجود، چین ظرفیت خود برای هدف‌گذاری و تصمیم‌گیری مستقل را رها نکرد و مقامات این کشور اساساً تصمیم‌گیران اصلی سیاست‌های اقتصادی این کشور باقی ماندند (تیسدل ۲۰۱۳). چین هنگام استفاده از سرمایه خارجی، جایگاهش به عنوان رهبر اصلی اقتصاد را حفظ کرد و تکنولوژی‌های پیشرفته و مفید کشورهای توسعه‌یافته را به شکلی برنامه‌ریزی شده و گزینشی به اقتصاد کشور معرفی کرد. دنگ ژیانوپینگ (۱۹۹۳، ص ۴۰۶) زمانی مدعی شد که خودمقاومتی (تاب‌آوری درونی) اولین تجربه چین بود.

ثالثاً چین اصل برابری و مزایای متقابل را دنبال کرده است. چین درهای اقتصادش را نه تنها به روی اقتصادهای شمالی بلکه به روی اقتصادهای جنوبی نیز باز کرد. همچنین در حین استفاده از سرمایه خارجی برای دستیابی به مزایای مرتبط با اشتغال و رشد اقتصادی، نوآوری فنی، دانش فنی مدیریت، ایجاد بازارهای رقابتی و تسریع فرآیند مدرن‌سازی به شرکت‌های خارجی اجازه داد تا سود زیادی از فعالیت‌های تجاری خود در این کشور کسب کنند.

چهارم، چین در زمینه بازگشایی درهای اقتصادش به روی جهان خارج، رویکرد تدریجی را اتخاذ کرد. برنامه اصلاحات این کشور از طرح آزمایشی تاسیس مناطق اقتصادی ویژه مانند شنژن^۲، ژوهای^۳، شانتو^۴ و ژیانمن^۵ به دلیل نزدیکی آنها به هنگ کنگ، منطقه ویژه اداری چین، ماکائو و استان تایوان، جذب سرمایه سرمایه‌داران چینی خارج از کشور و همچنین فاصله نسبی آنها از پکن آغاز شد^۶. تا سال ۱۹۸۴ الگوی مناطق اقتصادی ویژه طرح موفقیت‌آمیزی به حساب می‌آمد و از دالیان^۷ تا بیهای^۸ به ۱۴ شهر آزاد ساحلی این کشور بسط پیدا کرد. تا سال ۱۹۹۱ حدود ۶۰ منطقه اقتصادی ویژه در چین تاسیس شده بود که شامل ۵ منطقه اقتصادی ویژه اولیه، ۱۵ شهر بندری ساحلی، ۸ شهر بندری رودخانه‌ای، ۱۹ شهر داخلی و ۱۳ شهر مرزی بود (رودریگو ۲۰۲۰^۹).

چین از طریق اتخاذ سیاست^{۱۰} «بحث نکن»^{۱۱} به اصلاحات اقتصادی اولویت بالایی داد و از هرگونه گفت‌وگو در مورد ایدئولوژی‌های سیاسی خودداری کرد و به بخش اقتصادی غیردولتی اجازه شکوفایی داد. بنابراین، کسب‌وکارهای فردی و خصوصی به تدریج توسعه یافت. در ژوئن سال ۱۹۸۸ دولت چین برنامه مقررات موقت شرکت‌های خصوصی را رسماً تصویب و اعلام کرد که در آن معین شده بود شرکت‌های خصوصی می‌توانند سه شکل اصلی یعنی مالکیت فردی، شرکت‌های مشارکتی و شرکت‌های با مسئولیت محدود را اتخاذ نمایند. تا سال ۱۹۹۰ شرکت‌های فردی و سایر انواع

¹ Tisdell

² Shenzhen

³ Zhuhai

⁴ Shantou

⁵ Xiamen

⁶ این استدلال بر این اساس است که با توجه به فاصله زیاد این چهار منطقه اقتصادی ویژه از پکن، پایتخت کشور، سرمایه‌گذاری در این مناطق حتی در صورت شکست نیز پیامدهای جدی به همراه نخواهد داشت.

⁷ Dalian

⁸ Beihai

⁹ Rodrigue

^{۱۰} برای پیشبرد بیشتر اصلاحات بازار، دنگ ژیانوپینگ اشاره کرده است که «بحث نکنید، در عوض آزمایشات جسورانه‌ای را انجام دهید و مسیرهای جدیدی را روشن سازید. اصلاحات روستایی دقیقاً به همین شکل انجام شدند و اصلاحات شهری نیز دقیقاً بایستی به همین شکل اجرا شوند.»

^{۱۱} don't argue policy

شرکت‌ها تقریباً نزدیک به ۱۰٪ از ارزش کل تولیدات صنعتی این کشور را تشکیل می‌دادند. در عین حال، تعاونی‌های شهری و روستایی (TVEs) نیز به رشد و توسعه خود ادامه می‌دادند. در سال ۱۹۹۱، ارزش صادرات تعاونی‌های شهری و روستایی به ۷۸۹ میلیون یوآن رسید که نسبت به سال ۱۹۹۸ حدود ۲۰٪ افزایش یافته بود و سهم آن از کل ارزش صادرات این کشور نیز از ۱۵.۲٪ به ۲۹.۷٪ افزایش یافت (چن ۲۰۲۰). بسیاری از این تعاونی‌های شهری و روستایی شرکت‌های خصوصی بودند که برای بهره‌مندی از تدابیر محافظتی دولت به شکل شرکت‌های «جمعی» ثبت شده بودند. مقیاس بهره‌وری واقعی چین از سرمایه خارجی نیز گسترش قابل توجهی پیدا کرد و از ۹۲۰ میلیون دلار در سال ۱۹۸۳ به ۴.۳۶۶ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۱ افزایش یافت که میانگین افزایش سالانه آن معادل ۲۲.۶٪ بود (وی^۲، ۱۹۹۶).

در طی این مرحله چین تدابیر کلیدی زیر را برای بهبود محیط کسب‌وکار اتخاذ کرد. اولین تدبیری که در این زمینه اتخاذ شد تاسیس چارچوب قانونی مناسب برای استفاده از سرمایه‌گذاری خارجی بود. بنابراین، سه قانون مختلف در رابطه با سرمایه‌گذاری خارجی رسماً تصویب و اعلام شد. برای تدوین قوانین استوار سرمایه‌گذاری مشترک، گروه مسئول تنظیم پیش‌نویس این قوانین، به قانون بیش از ۳۰ کشور مختلف جهان رجوع کرد و از طیف وسیعی از بخش‌های مختلف داخلی اقتصادی، بنگاه‌های تحقیقاتی و متخصصان حقوقی نظرخواهی کرد. چین متعاقباً، قانون سرمایه‌گذاری سهامی مشترک چین و کشورهای خارجی^۳ را در سال ۱۹۷۹، قانون شرکت‌های با وجوه مالی کاملاً خارجی^۴ را در سال ۱۹۸۶ و قانون سرمایه‌گذاری مشترک قراردادی چین و نهادهای خارجی^۵ را در سال ۱۹۸۸ تصویب کرد (لی^۶، ۲۰۱۹). مجموعه‌ای از قوانین دقیق نیز برای اجرای این سه قانون رسماً تصویب و اعلام شد. این سه قانون مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی و مقررات اجرایی آنها، رویه‌های آزمایش قانونی و تایید سرمایه‌گذاری‌های مشترک، رویه‌های ثبت متناظر و همچنین الزامات مهم تاسیس شرکت‌های کاملاً خارجی را به طور دقیق تعریف کرده‌اند. بنابراین، این سه قانون مبنای نظام حقوقی چین در زمینه استفاده از سرمایه‌گذاری خارجی را تشکیل می‌داد و قوانین مرجع تمام تبصره‌های مربوط به آزمایش و تایید سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران خارجی به حساب می‌آمد.^۷

دومین تدبیر چین، اخذ مالیات ترجیحی از سرمایه‌گذاری‌های خارجی بود. برای کاهش شدت نگرانی‌های صاحبان کسب‌وکار خارجی نسبت به سیاست چین در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی این کشور پس از اجرای اصلاحات و حرکت به سمت اقتصاد باز، چین سیاست ترجیحی «روش مالیات‌گیری فوق ملی»^۸ را اتخاذ کرد و سطح این امتیازات ترجیحی که در چارچوب رفتارهای فراملی برای سرمایه‌گذاری‌های خارجی در نظر گرفته می‌شد، به نسبت بالا بود. از سال

¹ Chen

² Wei

³ Chinese-Foreign Equity Joint Ventures

⁴ Law on Wholly Foreign-funded Enterprises

⁵ Law on Chinese-Foreign Contractual Joint Ventures

⁶ Li

^۷ این قوانین با قانون سرمایه‌گذاری خارجی جمهوری خلق چین که در تاریخ ۲۰۱۹/۰۳/۱۵ تصویب و در تاریخ ۲۰۲۰/۰۱/۰۱ اجرا شد لغو شدند. لطفاً به آدرس زیر رجوع کنید:
<https://www.jonesday.com/hans/insights/2020/02/chinas-new-foreign-investment-law>.

^۸ Super-National Treatment

۱۹۷۹ تا ۱۹۸۳ مالیات بر درآمد سرمایه‌گذاری‌های مشترک حدود ۳۳٪ تعیین شده بود، درحالی‌که شرکت‌های خارجی در اولین سال فعالیت در چین از پرداخت مالیات بر درآمد معاف بودند و در سال دوم نیز تنها نیمی از مالیات بر درآمد اصلی را پرداخت می‌کردند. در قانون "مالیات بر درآمد برای شرکت‌هایی با سرمایه‌گذاران خارجی و شرکت‌های خارجی"^۱ که در سال ۱۹۹۱ تصویب شد، نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌های دارای سرمایه‌گذاران خارجی در حالت کلی ۳۳٪ تعیین شده بود. با این حال، برای شرکت‌های دارای سرمایه‌گذاران خارجی در مناطق اقتصادی ویژه و شرکت‌های خارجی مولد واقع در مناطق توسعه اقتصادی و فنی، نرخ مالیات بر درآمد حدود ۱۵٪ تعیین شده بود. برای شرکت‌های مولدی که سرمایه‌گذاران خارجی تاسیس کرده بودند و بیش از ۱۰ سال فعالیت داشتند، سیاست «دو سال معافیت مالیاتی و سه سال کاهش مالیات» نیز اجرا شد. یعنی شرکت‌ها در دو سال اول فعالیت از پرداخت مالیات بر درآمد معاف بوده و پس از دستیابی به آستانه سودآوری نیز از سال سوم تا پنجم، نصف مالیات بر درآمد را پرداخت می‌کردند. از نظر مالیات‌ها و تعرفه‌های صنعتی و تجاری تثبیت شده نیز شرکت‌های سرمایه‌گذاران خارجی به مراتب بیشتر از شرکت‌های داخلی از کاهش مالیات و معافیت مالیاتی برخوردار بود. آنها همچنین می‌توانستند در زمان واردات ماشین‌آلات، تجهیزات، مواد خام و محصولات صادراتی نیز از معافیت مالیاتی بهره‌مند شوند. در عین حال، چین به شرکت‌های دارای سرمایه‌گذاران خارجی حق خودمدریتی واردات و صادرات تجارت خارجی، حق اعلام عوارض گمرکی و استقلال عملیاتی بیشتری را اعطا کرده بود.

سومین تدبیر چین تمرکززدایی از مرجع (مقام) تایید شرکت‌ها بود. در بازه زمانی سال‌های ۸۳-۱۹۷۹ کنترل دقیقی بر پروژه‌های سرمایه‌گذاری خارجی اعمال می‌شد. در دو سال اول این بازه زمانی تمام پروژه‌ها باید برای تایید به کمیسیون مدیریت سرمایه‌گذاری خارجی^۲ ارسال می‌شد. قدرت تایید دولت‌های محلی نیز بسیار محدود بود. پس از اجرای تعدیل‌های متعدد در سال‌های ۱۹۸۳، ۱۹۸۵ و ۱۹۸۸ شورای دولت به تدریج قدرت تایید دولت‌های محلی را در رابطه با سرمایه‌گذاری خارجی افزایش داد. از این رو، پروژه‌های مولد مورد تشویق دولت، به هیچ‌گونه یارانه ملی برای ساخت‌وساز، تولید، اجرای عملیات و انجام مبادلات ارزهای خارجی خود نیاز نداشتند و فرآیند تایید آنها به هیچ‌گونه سهمیه یا مجوزی وابسته نبود. دولت‌های محلی پکن، هبی^۳، فوجان^۴ و سایر استان‌های ساحلی و همچنین چهار منطقه اقتصادی ویژه می‌توانستند سرمایه‌گذاری‌هایی با ارزش کمتر از ۳۰ میلیون دلار را تایید کنند، درحالی‌که وزارتخانه‌ها و سایر مکان‌ها نیز می‌توانستند پروژه‌هایی با ارزش کمتر از ۱۰ میلیون دلار را تایید کنند (شورای دولت ۱۹۸۸). در کنار تمرکززدایی تدریجی از مرجع تایید سرمایه‌گذاری‌های خارجی، رویه‌های تایید این سرمایه‌گذاری‌ها نیز ساده‌سازی شد. مکان‌های مختلف تلاش کردند تا محیط مساعدی را برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی ایجاد کنند و آن را بهبود بخشند. برخی از این دولت‌های محلی، دفاتر مشترکی را برای سازمان‌های تایید پروژه‌های تجاری تاسیس کردند و

¹ The Income Tax Law for Enterprises with foreign Investment and Foreign Enterprises

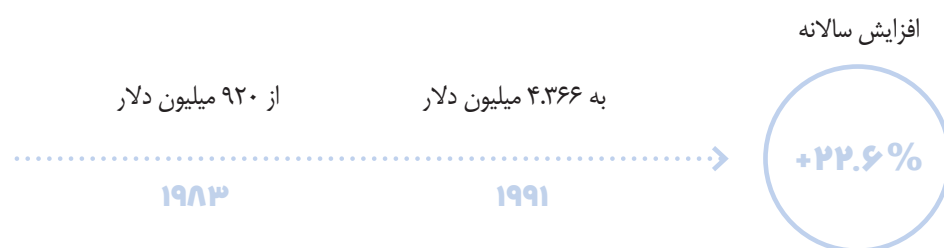
² Foreign Investment Management Committee

³ Hebei

⁴ Fujian

سیاست «پنجره واحد»^۱ را برای افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری‌ها اجرا کردند. بسیاری از مکان‌های مختلف این کشور نیز نهادهایی مانند انجمن‌های شرکت‌های سرمایه‌گذاران خارجی و مراکز خدماتی برای کمک به هماهنگ‌سازی و حل مشکلات فرآیندهای تولیدی و عملیاتی شرکت‌های خارجی را تشکیل دادند.

استفاده چین از سرمایه‌ی خارجی

تمرکز زدایی از سازمان تایید سرمایه‌گذاری خارجی

چهارمین تدبیر چین اجرای آزمایشی، و سپس، گسترش مقیاس پروژه‌های تجاری بود. چین به مناطق اقتصادی ویژه اجازه داد تا سیاست‌های خاصی را در زمینه فعالیت‌های اقتصادی تصویب و از سامانه‌های ویژه در مدیریت اقتصادی استفاده کنند. چین از طریق تدابیری مانند تخفیف مالیاتی، یارانه‌های مالی و مشوق‌های اعتباری کوشید تا محیط کسب‌وکار در مناطق اقتصادی ویژه و مناطق توسعه اقتصادی و فنی را بهبود ببخشد. مناطق اقتصادی ویژه در زمینه مدیریت اقتصادی از آزادی عملی معادل دولت‌های استانی برخوردار بودند. آنها می‌توانستند مقررات اقتصادی منحصر به فردی را مطابق شرایط خاص و نیازهای واقعی خود تنظیم کنند که در حوزه‌های قضایی آنها قابل اجرا بود. چین همچنین برای سرمایه‌گذاران خارجی خاصی که در این مناطق سرمایه‌گذاری می‌کردند سیاست‌های ترجیحی خاصی مانند مالیات بر درآمد شرکتی ۱۵٪ و رویه‌های ورود و خروج ساده‌سازی شده را در نظر گرفته بود. مناطق اقتصادی ویژه همچنین اجازه داشتند تا پیشگام اجرای اصلاحات در کاربری اراضی، مقررات نیروی کار و تعیین نرخ مبادله ارزهای خارجی باشند. برای مثال، سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانستند مطابق قانون حق استفاده از اراضی را بدست بیاورند و گواهی کاربری اراضی را دریافت کنند. تمام کارکنان مناطق اقتصادی ویژه تابع نظام قراردادی بودند و شرکت‌ها می‌توانستند تصمیمات خاص خود را در زمینه استخدام، آزمایش یا اخراج کارکنان اتخاذ کنند. همچنین شرکت‌ها اجازه داشتند تا بخشی از درآمدهای ارزی خود را ذخیره کنند. علاوه بر این، نظام مدیریت اقتصادی مانند مناقصه و مزایده اولین مرتبه در مناطق اقتصادی ویژه معرفی شد و سایر اختیارات ترجیحی مانند افزایش مقیاس اعتبارات بانکی، کاهش محدودیت‌های اخذ بدهی خارجی و اجرای نظام قراردادی برای درآمدها و مخارج مالی نیز به مناطق اقتصادی ویژه اعطا شد.

پنجمین تدبیر چین خروج از نظام اداری-اجرایی دوره اقتصاد برنامه‌ریزی شده متمرکز و اصلاح آن بود. پس از اجرای اصلاحات و حرکت به سمت اقتصاد باز، نواقص نظام اداری پیشین، مانند کنترل مفرط و عدم تفکیک دولت و شرکت‌ها از

^۱ One Window

یکدیگر، پدیدار شد و توسعه نیروهای مولد را محدود ساخت. دنگ ژیاوتو پینگ در سخنرانی خود در سال ۱۹۸۰ با عنوان «اصلاح نظام رهبری حزب و دولت» به این نکته اشاره کرد که نظام اداری این کشور باید سه اصل مهم را دنبال کند. اولین اصلی که او به آن اشاره کرد افزایش سرزندگی اقتصاد و اجتناب از صلبیت، دومین اصل بهبود کارایی ادارات دولتی و سومین اصل نیز اعطای امکان ایفای نقش کامل به طرح‌های ابتکاری افراد و تمام اقشار جامعه بود. بنابراین، اصلاحات نهادی قابل توجهی در نظام اداری این کشور اجرا شد که هدف اصلی آن مؤثرسازی سازمان‌ها، کاهش تعداد مجموعه کارکنان و تحول عملکردهای دولت بود.

۳.۲. مرحله دوم (۲۰۰۱-۱۹۹۲): اصلاحات بازارمحور محیط کسب و کار

شروع این مرحله نیز با سفر دنگ ژیاوتو پینگ به جنوب این کشور در سال ۱۹۹۲ و تصمیم به ایجاد یک نظام اقتصاد بازار سوسیالیستی مشخص می‌شود. در اواخر دهه ۱۹۸۰، مباحثات داغی در مورد «سرمایه‌داری» یا «سوسیالیسم» در چین در گرفت و تردیدی نسبت به حرکت به سمت اقتصاد باز در دل مقامات این کشور ایجاد شد. در سال ۱۹۹۲، دنگ ژیاوتو پینگ در سفرش به جنوب چین اشاره کرد که «استانداردهای قضاوت باید عمدتاً بر این مسائل مبتنی باشد که آیا این اصلاحات برای توسعه نیروهای مولد مساعد هستند یا خیر، آیا این اصلاحات به بهبود قدرت جامعه کمک می‌کنند و آیا این اصلاحات برای بهبود استانداردهای زندگی مردم مناسب هستند یا خیر» (دنگ ۱۹۹۳). «اقتصاد بازار سوسیالیستی» که در آن مالکیت دولتی در کنار طیف متنوعی از انواع غیردولتی مالکیت در اقتصاد حاضر است، به این دلیل ابداع شد تا چین بتواند بدون نیاز به بحث و بررسی در مورد ماهیت «سوسیالیست» یا «سرمایه‌داری» اصلاحات، از تجربه کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری درس بگیرد. این وضعیت به حذف موانع ایدئولوژیک کمک و اعتماد بازیگران مختلف بازار به سرمایه‌گذاری و شروع کسب و کار در این کشور را تقویت کرد. این اصلاحات همچنین مسیری را برای بهبود بیشتر محیط کسب و کار این کشور نمایان ساخت.

اولین تلاش دولت، ساخت چارچوب نهادی خاصی برای نظام مدیریت اقتصاد کلان بود. هدف اصلی اصلاحات چین ایجاد اقتصاد بازار سوسیالیستی و پیشبرد طرح‌های اصلاحات نظام‌مند در نظام‌های پولی و مالیاتی، مالی، نرخ مبادله ارزهای خارجی، برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و تامین مالی بود. چین در حوزه‌های تامین مالی و مالیات، چارچوب مالی جدیدی را براساس نظام تقسیم مالیات و مالیات بر درآمد ناخالص بر اساس مالیات بر ارزش افزوده ایجاد کرد. چین در بخش مالی نیز حوزه‌های تامین مالی تجاری و سیاست را از یکدیگر تفکیک کرد و در ابتدا بازار سرمایه و نظام نظارت بر امور مالی را ایجاد کرد. چین در زمینه نرخ مبادله ارزهای خارجی نیز نظام نرخ مبادله ارز شناور بازار محور و مدیریت شده را ایجاد و بازار متحدی را برای مبادله ارزهای خارجی ایجاد کرد و تبدیل‌پذیری یوان به سایر ارزهای دیگر را تحت حساب جاری محقق ساخت. نظام اشخاص حقوقی پروژه نیز برای تمیز دادن پروژه‌های رقابتی، پروژه‌های پایه و پروژه‌های رفاه اجتماعی از یکدیگر تشکیل شد. برای هر دسته از این پروژه‌ها نیز از روش‌های مختلف مدیریت پروژه استفاده شد.

چین قانون شرکتی^۱ را برای تنظیم عملکرد شرکت‌ها در سال ۱۹۹۳ رسماً تصویب و اعلام کرد و پس از تصمیم‌گیری برای تاسیس نظام شرکتی مدرن، اصلاحات «چنگ زدن به بزرگ‌ترها و رها کردن کوچک‌ها»^۲ را برای تقویت شرکت‌های دولتی کوچک از طریق ادغام، اجاره دادن، واگذاری قراردادی و فروش اجرا کرد. در نتیجه، بخش خصوصی این کشور نیز به سرعت توسعه پیدا کرد.

دومین تلاش این کشور بهبود مداوم قوانین و مقررات مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی و ایجاد شرایط مساعد برای سرمایه‌گذاران خارجی بود. چین از سال ۱۹۹۲ به بعد برای جذب فعال سرمایه‌گذاری خارجی و تسریع روند توسعه اقتصادی مجموعه‌ای از قوانین و مقررات و سیاست‌های مختلف را برای کاهش محدودیت‌های مرتبط به سرمایه‌گذاری را تصویب کرد که استفاده از قراردادهای ساخت، اداره و انتقال مالکیت (BOT) در زمینه ساخت زیرساخت‌ها، تاسیس شرکت‌های سهامی مشترک، انحلال شرکت‌های دارای سرمایه خارجی (مالکیت غیر داخلی)، تغییرات سهام، تشکیل شرکت سرمایه‌گذاری خارجی و همچنین ادغام و تقسیم شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی را شامل می‌شد. در سال ۱۹۹۵، چین قانون شرکت مادر^۳ شرکت سرمایه‌گذاری خارجی و مقررات موقت سرمایه‌گذاری خارجی در زمینه تاسیس شرکت‌های سرمایه‌گذاری را رسماً تصویب و اعلام کرد که به سرمایه‌گذاران خارجی اجازه می‌دهد تا شرکت‌های سرمایه‌گذاری مادر^۴ را در این کشور تاسیس کنند و مسیر ادغام سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌های چندملیتی در چین را برای این شرکت‌ها هموار کرد. در سال ۱۹۷۷، چین کتابچه راهنمای صنایع مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی را منتشر کرد. همچنین این کشور استفاده از قراردادهای ساخت اداره و انتقال مالکیت (BOT) و شرکت‌های سهامی مشترک را برای بهبود سطح سرمایه‌گذاری خارجی آزمود. به منظور مطابقت با قوانین و الزامات سازمان تجارت جهانی، قانون پروژه‌های تجاری با سهامداران مشترک چینی و خارجی، قانون پروژه‌های تجاری مشترک قراردادی چین و سرمایه‌گذاران خارجی و قانون شرکت‌های سهامی با سرمایه‌گذاران کاملاً خارجی را به عنوان اصلاحیه قانون شرکت‌های خارجی چین تصویب و الزامات مربوط به محتوای محلی، تراز تجاری، عملکرد صادراتی، نرخ مبادله ارزهای خارجی و فروش داخلی برای تشکیل شرکت‌های خارجی حذف شد. در این مرحله، حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در چین با سرعت قابل توجهی افزایش یافت. در بازه زمانی سال‌های ۱۹۹۲-۲۰۰۱ استفاده واقعی چین از سرمایه‌گذاری خارجی از ۱۱۰۰۱ میلیارد دلار به ۴۶۰۸۸ میلیارد دلار افزایش یافت که میانگین افزایش سالانه آن ۱۷.۵٪ بود (لیو ۲۰۱۹).

سومین تلاش چین ترویج استفاده از نظام مالیاتی یکپارچه و نظام مبادله ارزی واحد برای شرکت‌های داخلی و شرکت‌های دارای سرمایه خارجی بود. از دهه ۱۹۹۰ به بعد، دولت چین مجموعه‌ای از تدابیر خاص را برای تعدیل مداوم چارچوب ملی سرمایه‌گذاری خارجی در این کشور، خروج تدریجی از سیاست‌های کاهش و معافیت مالیاتی برای شرکت‌های سرمایه‌گذاران خارجی و یکپارچه‌سازی تدریجی نظام مالیاتی با هدف بهبود محیط توسعه شرکت‌های داخلی و خارجی اتخاذ کرد. قانون

¹ Company Law

² Grasping the Big and Letting Go of the Small

³ Holding company

⁴ Umbrella companies

اداره جمع‌آوری مالیات^۱ سال ۱۹۹۲، روش جمع‌آوری مالیات و مدیریت مالیات‌های شرکت‌های داخلی و خارجی را یکپارچه ساخت و عملاً فرآیند یکپارچه‌سازی قوانین مالیاتی شرکت‌های داخلی و خارجی را محقق ساخت. نظام حقوقی مالیاتی سرمایه‌گذاران خارجی نیز بهبود قابل توجهی پیدا کرد. اصلاحات مالیاتی جامع سال ۱۹۹۴ نیز به شرکت‌های داخلی و خارجی اجازه داد تا از مقررات یکپارچه‌ای برای مالیات بر ارزش افزوده، مالیات مصرفی و مالیات تجاری استفاده کنند. در سال ۱۹۹۶ چین حساب دریافت‌ها و پرداخت‌های شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی را در ترازنامه مبادلات ارزی بانک‌ها و نظام فروش ادغام کرد که این مسئله قابلیت تبدیل یوان چین تحت حساب جاری شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی را محقق ساخت و شرایط مطلوب و مساعدی را برای عملکرد شرکت‌های مذکور ایجاد کرد. دولت چین در واکنش به تأثیرات بحران مالی آسیا اعلامیه تعدیل سیاست‌های مالیاتی تجهیزات وارداتی را در سال ۱۹۹۷ تصویب کرد که معافیت تعرفه‌ای و معافیت از مالیات بر ارزش افزوده تجهیزاتی که در داخل سرمایه‌گذاری کلی پروژه‌های سرمایه‌گذاری خارجی برای کاربری شخصی وارد می‌شدند را مجدداً برقرار ساخت. در سال ۱۹۹۹ دولت چین سیاست‌های مالیات بر واردات جدیدی را اتخاذ کرد و عوارض واردات شرکت‌های خارجی خاصی را که شرایط مشخصی را تأمین می‌کردند لغو کرد.

چهارمین تلاش این کشور افزایش مقیاس تجربه‌های مناطق شنژن و سایر مناطق اقتصادی ویژه و گسترش سیاست‌های اقتصاد باز و جذب سرمایه‌گذار خارجی در تمام کشور بود. دستاوردهای توسعه‌ای شهرهای طرح آزمایشی مانند شنژن، انگیزه و الگویی را برای سایر دولت‌های محلی ایجاد کرد. چین منطقه جدید پودونگ^۲ شانگهای را به روی جهان خارج باز کرد و توسعه داد و مناطق ملی توسعه اقتصادی و فنی، مناطق گمرکی و مناطق مرزی همکاری اقتصادی را به سرعت گسترش داد. دولت چین همچنین مجموعه‌ای از تدابیر مختلف را در مورد حوزه‌های سرمایه‌گذاری و مشوق‌های مالیاتی برای تشویق سرمایه‌گذاران خارجی به سرمایه‌گذاری در مناطق مرکزی و غربی این کشور تصویب کرد.

پنجمین تلاش این کشور استانداردسازی مدیریت امور دولتی بود. چین اصلاحات نظام اداری را در سال‌های ۱۹۹۳ و ۱۹۹۸ اجرا کرد. این اصلاحات بر سه جنبه مختلف تمرکز داشتند. اولین جنبه، سرعت بخشی به روند تفکیک دولت از شرکت‌های تجاری و تحول کارکردهای دولت بود. چین اصلاحات نظام مدیریت اقتصاد کلان و بخش‌های اقتصادی تخصصی را ادامه داد، به طوری که مسئولیت مستقیم مدیریت شرکت‌ها دیگر بر عهده دولت قرار نداشت. همچنین ادغام‌های بزرگی در میان نهادهای مدیریت صنعتی روی داد و تعداد آن‌ها بسیار کاهش یافت. جنبه دوم کاهش رویه‌های اداری بررسی و تایید بود. مدیریت این عملکردها که به شرکت‌ها و سازمان‌های واسطه‌ای اجتماعی خاصی تعلق داشت به خود شرکت‌ها و سازمان‌های اجتماعی واگذار شد. سومین جنبه، تقسیم معقول مسئولیت بخش‌های عملکردی دولت و مرتب‌سازی رابطه میان دولت‌های

رده بالا و رده پایین تر بود.

استفاده کشور چین از سرمایه‌گذاری خارجی

افزایش سالانه

از ۱۱.۱ میلیون دلار

به ۴۶.۸۸ میلیون دلار

۱۹۹۲

۲۰۰۱

+۱۷.۵%

¹ Law on the Administration of Tax Collection

² Pudong

۳.۳. مرحله سوم (۲۰۱۲-۲۰۰۲): اصلاحات هدایت شده با قوانین بین‌المللی در محیط کسب و کار

در این مرحله که آغاز آن با پیوستن چین به سازمان تجارت جهانی مشخص شده است، چین هم‌ترازی سیاست‌هایش در زمینه قوانین بازار، مکانیزم‌های عملیاتی و نظام‌های حقوقی با هنجارهای بین‌المللی را تسریع کرد. مطابق قوانین و تعهدات مربوط به باز کردن اقتصاد سازمان تجارت جهانی، چین باید قوانین و مقررات داخلی خود را با قوانین و مقررات این سازمان مطابقت می‌داد. چین پیش از پیوستن به سازمان تجارت جهانی و همچنین پس از پیوستن به این سازمان، برای هم‌ترازی بیشتر با قوانین بین‌المللی، بیش از ۳۰۰۰ قانون و سیاست نامناسب در زمینه مبادله کالاها، تجارت خدمات، حقوق مالکیت و سرمایه‌گذاری را مورد تجدید قرار داد و بهبود بخشید، از جمله قانون سرمایه‌گذاری مشترک سهام چینی و خارجی، قانون سرمایه‌گذاری مشترک قراردادی چین و سرمایه‌گذاران خارجی و قانون شرکت‌های با سرمایه‌گذاری کاملاً خارجی و قانون تجارت خارجی (لی ۲۰۱۹). چین همچنین در زمینه اسناد اصلی اداری و افزایش شفافیت و مشارکت عمومی مکانیزمی را برای بازبینی مشروعیت اسناد ایجاد کرد (لی ۲۰۱۹). چین در عین حال تدابیر بیشتری را برای بهبود محیط کسب و کار اتخاذ کرد.

اولاً چین به طور مداوم قوانین و مقررات خود را بهبود بخشید. صدور «کتابچه راهنمای صنایع مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی»^۱ در سال ۲۰۰۲ محدودیت‌های مربوط به سهم سرمایه‌گذاری خارجی در شرکت‌ها را کاهش داد و اختلاف روش‌های مالیات‌گیری و تعیین نرخ مبادله ارز را میان شرکت‌های فردی و پروژه‌های تجاری مشترک را از بین برد و محدودیت‌های اعمال شده بر شرکت‌های فردی را کاهش داد. چین در سال ۲۰۰۵ قانون شرکتی خود را بازبینی کرد و اصلاحیه‌هایی را در مورد مسائلی مانند تناسب سهامداران، شکل سازمانی شرکت‌ها، نظام درون‌پرداختی و اشتراکی برای سرمایه‌ها و سازمان‌های ثبت شده تصویب کرد. برای مثال در این اصلاحیه‌ها شرکت‌های فردی را نیز علاوه بر شرکت‌های کاملاً دولتی و شرکت‌های کاملاً خارجی به رسمیت شناخت و قوانین جدیدی را در مورد تقسیم سرمایه‌های ثبت شده شرکت‌ها معرفی کرد. تلاش‌هایی از این دست، قانون شرکتی این کشور را با سه قانون دیگر مرتبط با سرمایه‌گذاری خارجی، هم‌تراز و انسجام آنها را تقویت کرد.

ثانیاً چین نظام مدیریت سرمایه‌گذاری خارجی را نیز اصلاح کرد. چین به طور مداوم رویه‌های تایید پروژه‌های تجاری را ساده‌تر ساخت و اختیار تایید، آزمایش این پروژه‌ها و تایید سرمایه‌گذاری خارجی را به نهادهای دیگر واگذار کرد. همچنین تمرکز اختیار تایید سرمایه‌گذاری خارجی را در زمینه‌های تبلیغات، اجاره دادن، حمل و نقل محموله‌ها، توزیع و حمل و نقل محموله بدون تملک کشتی باربری، چاپ، ساختمان‌سازی، جاده‌سازی، برنامه‌ریزی شهری، سازمان‌های حمل و نقل بین‌المللی، تکثیر دیسک سخت، اخذ گواهی‌نامه و آموزش و سایر حوزه‌های تجارت خدمات از بین برد و

^۱ شورای دولت چین کتابچه راهنمای صنایع مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی را در ابتدا در سال ۱۹۹۵ منتشر کرد. این کتابچه هر ۲-۴ سال یک مرتبه به روز رسانی می‌شد و در آن تفسیرها و روش‌های اجرای دقیق قوانین مربوط به هدایت سرمایه‌گذاران خارجی ارائه شده بود. در این کتابچه فهرستی از صنایع «مورد تشویق»، «محدود» و «ممنوع» دولت چین برای سرمایه‌گذاری خارجی ارائه شده بود.

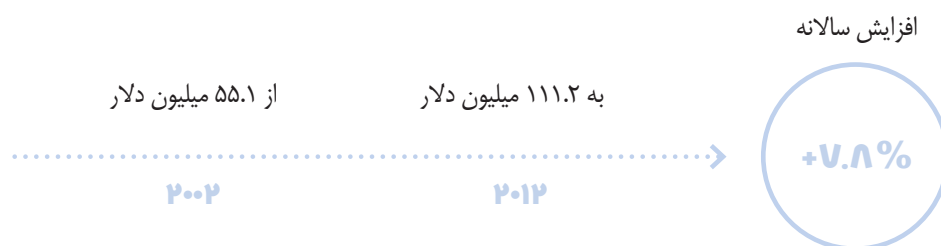
این وظایف را به سازمان‌های بازرگانی در سطوح استانی یا مناطق ملی توسعه اقتصادی و فنی واگذار کرد. چین همچنین اموری مانند تایید تغییرات ایجاد شده در شرکت‌های خارجی و روند تایید شرکت‌های سهامی مشترک، شرکت‌هایی با سرمایه‌گذاری شراکتی و شرکت‌های سرمایه‌گذاری را تمرکززدایی کرد و روند تایید شعبات داخلی و تغییر نام، سرمایه‌گذاران و اسامی حقوقی شرکت‌های خارجی را لغو کرد. در سال ۲۰۰۴ دولت مرکزی چین تصمیم شورای دولت در مورد اصلاحات نظام سرمایه‌گذاری را اعلام کرد که در آن اختیار تایید پروژه‌های مجاز و تشویق شده‌ای که ارزش سرمایه‌گذاری کل آن‌ها (شامل افزایش سرمایه‌گذاری) کمتر از ۱۰۰ میلیون دلار بود و پروژه‌هایی با ارزش کمتر از ۵۰ میلیون دلار که در کتابچه راهنمای صنایع مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی ممنوع شده بودند، به دولت‌های محلی واگذار شد. در سال ۲۰۱۰ شورای دولت با اعلام برنامه «نظرات متعددی در مورد استفاده بهتر از سرمایه‌گذاری خارجی» که در آن «ایجاد شرایط سرمایه‌گذاری بازتر و بهینه‌تر برای بهبود جامع سطح بهره‌وری از سرمایه‌گذاری خارجی» پیشنهاد شده بود، تمرکز اختیار تایید پروژه‌های تجاری مورد حمایت دولت و پروژه‌هایی را که در کتابچه راهنمای صنایع مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی مجاز شمرده شده بود را بیشتر کاهش داد و اختیار تایید پروژه‌هایی که ارزش سرمایه‌گذاری آن‌ها کمتر از ۳۰۰ میلیون دلار بود را به بخش‌های مربوطه دولت‌های محلی واگذار کرد. در طی این مرحله، سرمایه‌گذاری خارجی چین رشد پیوسته خود را حفظ کرد. استفاده واقعی چین از سرمایه خارجی از ۵۵.۰۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۲ به ۱۱۱.۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ افزایش پیدا کرد و نرخ رشد سالانه مرکب آن به ۷.۸ درصد و میانگین سالانه استفاده از سرمایه خارجی این کشور نیز به ۸۰.۰۸ میلیارد دلار رسید (لیو ۲۰۱۹).

ثالثاً چین نظام مالیات‌گیری از شرکت‌های داخلی و خارجی را یکپارچه ساخت. قانون مالیات بر درآمد شرکت‌ها که در ژانویه سال ۲۰۰۸ اجرایی شد مقرر می‌ساخت که نرخ مالیات بر درآمد یکسانی از شرکت‌های داخلی و خارجی اخذ شود. بدین ترتیب مالیات بر درآمد شکل یکپارچه‌ای به خود گرفت و نرخ مالیات ۲۵٪ تعیین شد و جمع‌آوری و مدیریت مالیات بر درآمد از شرکت‌های داخلی و خارجی، ساختاری یکپارچه و استاندارد پیدا کرد. در سال ۲۰۱۰ شورای دولت اعلامیه یکپارچه‌سازی مالیات حفظ و نگهداری سازه‌های شهری و ساختمان‌سازی و نظام اضافه‌بهای آموزشی برای شرکت‌های داخلی و خارجی را تصویب کرد که در آن مقرر شده بود «مقررات، قوانین و سیاست‌های صادر شده از سوی شورای دولت و سازمان‌های امور مالی و مالیات‌گیری در رابطه با مالیات‌های حفظ و نگهداری سازه‌های شهری و ساختمان‌سازی و نظام اضافه‌بهای آموزشی در مورد شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی، شرکت‌های خارجی و افراد خارجی نیز صادق هستند.» از آن زمان به بعد شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی دیگر نمی‌توانستند از مشوق‌های مالیاتی ویژه بهره‌مند شوند و سیاست‌های مالیاتی قابل اجرا برای هر دو دسته از شرکت‌های داخلی و خارجی اساساً شکل یکپارچه‌ای پیدا کردند.

چهارم، چین صنایع انحصاری را نیز اصلاح کرد. صنایعی مانند ارتباطات از راه دور، برق و حمل‌ونقل هوایی غیرنظامی اصلاح و مجدداً ساختاردهی شد و به تدریج دسترسی سرمایه‌گذاران خارجی به حوزه‌هایی مانند امور مالی، نفت، برق، خطوط راه‌آهن، توسعه منابع، تامین امکانات رفاهی عمومی و خدمات درمانی، طرح‌های بازنشستگی، آموزش و پرورش و فرهنگ افزایش یافت. چین دسترسی بخش غیردولتی اقتصاد این کشور به بازار را تسهیل کرد و به سرمایه‌های غیردولتی

اجازه ورود به بخش‌هایی مانند زیرساخت‌ها و تامین امکانات رفاهی عمومی را اعطا کرد. در طی این دوره بخش خصوصی این کشور با سرعت زیادی توسعه پیدا کرد. پنجم، چین بازدهی خدمات دولتی را نیز بهبود بخشید. دولت چین به طور مداوم به پیشبرد اصلاحات عملکرد و نهادهای دولت ادامه داد و روشن ساخت که عملکرد دولت شامل تنظیم و کنترل اقتصاد کلان، تنظیم بازار، مدیریت اجتماعی و تامین خدمات عمومی است. در سال ۲۰۰۸ چین ساختار وزارتخانه‌های مرکزی را تغییر داد و سازمان‌هایی با عملکرد مشابه و مسئولیت‌های تداخل‌کننده را با یکدیگر ادغام کرد. همچنین تعهد خود به بهبود محیط و خدمات سرمایه‌گذاری را حفظ کرد و مدیریت رویه‌های تایید سرمایه‌گذاری را برای سرمایه‌گذاران تسهیل کرد. بسیاری از دولت‌های محلی نیز از طریق مراکز خدماتی یا ترویج سرمایه‌گذاری خارجی رویه‌های «تایید یک مرحله‌ای» را به سرمایه‌گذاران خارجی ارائه کردند. چین نهادهای ترویج و جذب سرمایه‌گذاری را نیز برای راهنمایی روش‌های ترویج سرمایه‌گذاری، سازمان‌دهی و اجرای فعالیت‌های مروج سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و تقویت ارتباطات میان هم‌تایان بین‌المللی تاسیس کرد.

استفاده کشور چین از سرمایه‌ی خارجی

۳.۴. مرحله چهارم (۲۰۱۳ تا حال حاضر): اصلاحات نظام‌مند محیط کسب‌وکار با اجرای برنامه «فانگ گوان فو»^۱

تا سال ۲۰۱۳ اقتصاد بازاری چین توسعه بیشتری پیدا کرد و بازار نقش تعیین‌کننده‌ای در تخصیص منابع این کشور به دست آورد. با این وجود قوانین بازاری باید همواره بهبود می‌یافت. به عنوان مثال در ابتدای سال ۲۰۱۳ که دولت دوره جدید تاسیس شد، هم‌چنان ۱۷۰۰ مورد از امور اداری مانند تعیین صلاحیت فروشندگان کالاها، صدور مجوز فعالیت برای ارزیابان قیمت کالاها و مدیران دارایی‌ها و اعطای گواهی‌نامه به متخصصان منابع انسانی کسب‌وکارها وجود داشتند که باید به صورت مستقیم توسط شورای دولت یا وزارتخانه‌ها و سازمان‌های آن و از طریق رویه‌های پیچیده تایید می‌شدند.

^۱ Fang Guan Fu

در این بافتار، دولت مرکزی برنامه اصلاحات «فانگ گوآن فو» را به عنوان یکی از تدابیر اصلی تغییر نقش دولت، بهبود محیط کسب و کار و احیای مجدد فعالیت‌های مبتنی بر بازار معرفی کرد. هدف برنامه «فانگ گوآن فو» تعریف مجدد رابطه میان دولت و بازار از طریق مقررات‌زدایی، تسهیل رویه‌های اداری و بهبود خدمات عمومی بود تا موانع نهادی بهبود محیط کسب و کار و دستیابی به توسعه اقتصادی پایدار از بین بروند. اصطلاح «فانگ» به کاهش مقررات و مدیریت خرد دولت و کاهش موثر موانع ورود به بازار اشاره دارد، اصلاح «گوآئن» به معنای اصلاحات نظام مقررات برای ترویج رقابت منصفانه است و اصلاح «فو» بر ارائه خدمات بهتر در واکنش به نیازهای واقعی کسب و کارها دلالت دارد.

به طور کلی اصلاحات در طی این دوره در «سه مرحله» اجرا شدند. اولین گام اصلاحات بر «فانگ گوآن فو» و اجرای طرح‌های آزمایشی تمرکز داشت، دومین گام اصلاحات، شاخص‌سازی و استانداردسازی اصلاحات به موازات تاکید بر اهمیت بافتارهای محلی بود و سومین گام نیز بر نهادسازی مبتنی بر تجربیات و درس‌های پیشین تمرکز داشت. این فرآیند اصلاحاتی، بهبود رویه‌ها و پیامدهای محیط کسب و کار چین را به شدت بهبود بخشید. عواملی که از طریق شاخص‌های انجام کسب و کار بانک جهانی نیز اندازه‌گیری شده است. به عنوان مثال چین در حال حاضر از نظر دسترسی به برق و اجرای قراردادها در میان برترین‌های جهان قرار دارد و به ترتیب رتبه‌های ۱۲ام و ۵ام جهان را کسب کرده است. این اصلاحات همچنین محرک روند احیای بازار نیز بودند. به عنوان مثال تعداد نهادهای مختلف مبتنی بر بازار در این کشور در طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ بیش از دو برابر شده است و از ۱۰۱ میلیون فراتر رفته است؛ که ۷۶ میلیون آن‌ها خانوارهای صنعتی و تجاری فردی هستند (لی ۲۰۱۹). این اصلاحات همچنین موجی از کارآفرینی و نوآوری را در این کشور به راه انداخت و در بیش از دو سوم افزایش اخیر در میزان اشتغال این کشور نقش داشت و در بازه زمانی سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۱۷ نزدیک به ۴۴ میلیون اشتغال جدید در این کشور ایجاد کرد (لی ۲۰۱۸). دولت این کشور تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری را نیز به ویژه از طریق اجرای آزمایشی و مقدماتی بسیاری از تدابیر اصلاحاتی مانند نظام مدیریت فهرست منفی^۱ در مناطق تجارت آزاد تازه تاسیس تبلیغ می‌کرد.

از سال ۲۰۱۳

+۱۰۱ میلیون

به سال ۲۰۱۸

نهادهای بازار

^۱ فهرست منفی مشخص کننده فعالیت‌های تجاری است که شرکت‌ها نمی‌توانند انجام دهند.

گام اول: اجرای برنامه اصلاحات ملی «فانگ گوان فو» برای واگذاری بسیاری از قدرت‌های دولت، تسهیل امور اداری و بهینه‌سازی خدمات دولتی

در ماه مه سال ۲۰۱۵، دولت چین جلسه‌ای با عنوان «کنفرانس ملی از راه دور در زمینه تسهیل امور اداری، واگذاری قدرت، تقویت مقررات و بهبود خدمات به منظور تعمیق بیشتر اصلاحات اداری و تحول عملکردهای دولت» را تشکیل داد که زمان آغاز مجموعه‌ای از اصلاحات این کشور را مشخص می‌ساخت. این جلسه بر «تعمیق اصلاحات اداری و تحول عملکردهای دولت به عنوان نیروهای محرکه قوی توسعه و تضمین‌کننده مهم آن» تاکید داشت (شورای دولت ۲۰۱۵). هدف این اصلاحات افزایش سرعت تشکیل دولتی قانون محور، نوآور، پاک و خدمات‌گرا، تشویق کارآفرینی و نوآوری انبوه و اعطای امکان ایفای نقش کامل به طرح‌های ابتکاری دولت‌های مرکزی و محلی در اقتصاد این کشور از طریق تسهیل امور اداری، واگذاری قدرت، ترکیب واگذاری قدرت با نظارت موثر و بهبود خدمات به روشی کاملا هماهنگ بود.

اولین گام اصلاح نظام ثبت کسب‌وکارها و پیشبرد طرح‌های آزمایشی «تفکیک مجوزهای عملیاتی و مجوزهای انجام کسب‌وکار» بود.^۱ در دسامبر سال ۲۰۱۵ شورای دولت موافقت کرد تا اصلاحات «تفکیک مجوزهای عملیاتی و مجوزهای انجام کسب‌وکار» را به صورت آزمایشی در منطقه جدید شانگهای پودونگ اجرا کند. این اصلاحات علاوه بر ویژگی‌های دیگر، معرفی روش‌های جدید ثبت درخواست کسب مجوز کسب‌وکار (برای ثبت مجوز کسب‌وکارها و فعالیت‌های عادی و سپس درخواست مجوزهای مربوطه برای انجام کسب‌وکارهای خاص)، ساده‌سازی روند اخذ مجوز (لغو مستقیم تاییدیه، جایگزینی تاییدیه با ارسال درخواست ثبت و ساده‌سازی صدور مجوز) تکمیل خدمات صدور مجوزها (ارسال اطلاعاتی تعهد برای درخواست‌های یک‌مرتب‌ای برای تایید در محل کار، بهینه‌سازی رویه‌ها و کاهش روزهای کاری) را شامل می‌شد. هدف این اصلاحات کاهش قابل توجه هزینه مبادله نهادی شرکت‌ها، احیای کامل بازار و سرعت‌بخشی به کارهای مربوط به تسهیل امور اداری بود. تعداد شرکت‌های جدید در منطقه جدید پودونگ در سال ۲۰۱۷ در مقایسه با سال ۲۰۱۶ به میزان ۲۹ درصد افزایش پیدا کرد؛ چرا که زمان و مراحل لازم برای ثبت کسب‌وکارها به شدت کاهش پیدا کرده بود و میزان درخواست و تایید مجوزها و پروانه‌های ساخت شرکت‌ها که دیگر به صورت آنلاین نیز قابل انجام بود به میزان ۱۴۴ درصد افزایش پیدا کرد (میو^۲ ۲۰۱۸). در سال ۲۰۱۷ شورای دولت، مقیاس برنامه‌های اصلاحات را گسترش داد و سیاست آزمایشی اجرا شده در شانگهای پودونگ را در ۱۰ منطقه تجارت آزاد دیگر در تیانجین^۳، لیائونینگ^۴، ژیبجیانگ^۵،

^۱ مجوز کسب‌وکار سندی قانونی است که با شرط تامین برخی ملزومات مشخص و تحقق ظرفیت کسب‌وکار مطابق با مقررات و رویه‌های حقوقی مربوطه برای فعالیت نهادی بازار صادر می‌شود، پروانه عملیات نیز گواهی‌نامه‌ای است که برای برخی نهادهای بازاری مشخص که عملیات تجاری آن‌ها نیازمند کسب هر دو مجوز و پروانه کسب‌وکار است صادر می‌شود.

^۲ Miu

^۳ Tianjin

^۴ Liaoning

^۵ Zhejiang

فوجیان^۱، هنان^۲، هوبی^۳، گواندوونگ^۴، سیچوهان^۵، چونگکینگ^۶ و شآنژی^۷ تکرار کرد. در سال ۲۰۱۸ شورای دولت اجرای سراسری اصلاحات را تصویب کرد. با اجرای چنین اصلاحاتی، تعداد بیشتری از نهادهای بازار می‌توانستند پس از کسب مجوز در این کشور فعالیت کنند و به این ترتیب مشکل «داشتن اجازه دسترسی اما نداشتن اجازه فعالیت» برطرف می‌شد. زمان لازم برای راه‌اندازی کسب‌وکار به کمتر از ۵ روز کاهش یافت. مدت زمان ارزیابی و تایید پروژه‌های ساختمان‌سازی مهندسی نیز کاهش یافت و از بیش از یک سال به کمتر از ۱۲۰ روز کاری رسید (لی ۲۰۲۰). اصلاحات «ترکیب چندین مجوز تجاری» نیز که اقلام مرتبط به جمع‌آوری اطلاعات، ثبت، تبلیغات و مدیریت بازرسی‌های آینده در مجوز کسب‌وکار را با یکدیگر ادغام می‌کند، به نهادهای بازار اجازه می‌دهد تا عملیات عادی کسب‌وکار خود را تنها مطابق چارچوب تعیین شده در مجوز خود انجام دهند و با استفاده از روش «یک مجوز و یک بارکد» فعالیت‌های بازاریابی زیادی را انجام دهند.

دومین گام، تعمیق اصلاحات نظام اداری، ارزیابی و تایید پروژه‌های تجاری و کاهش محدودیت‌های غیرضروری شرکت‌ها بود. چین در نوامبر سال ۲۰۱۳ پیشنهاد کرد تا در زمینه ارزیابی و تایید سرمایه‌گذاری‌ها امکان استفاده از روش مدیریت «فهرست منفی و روش ملی پیش از پذیرش»^۸ برای ارزیابی و تایید سرمایه‌گذاری خارجی^۹، یکپارچه‌سازی قوانین و مقررات مربوط به سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی، تسریع مذاکرات و امضای موافقت‌نامه‌های سرمایه‌گذاری، نظام تایید اصلاحات برای سرمایه‌گذاری‌هایی با منشأ خارجی، گسترش دسترسی به سرمایه‌گذاری، ساخت منطقه تجارت آزاد آزمایشی شانگهای^{۱۰} و گسترش بازگشایی مناطق مرکزی و مرزی را پیشنهاد کرد. این تدابیر ساختاری، رده اول را برای استفاده از منابع مالی خارجی در عصر جدید تشکیل می‌دهند. در می سال ۲۰۱۵ دولت چین برنامه «نظرات متعدد در مورد ساخت نظام جدیدی برای اقتصاد باز» را تصویب کرد که ترتیبات جامعی را برای نوآوری در نظام مدیریت سرمایه‌گذاری خارجی ایجاد می‌کرد. در اکتبر سال ۲۰۱۵ شورای دولت برنامه «نظرات در مورد اجرای نظام فهرست منفی دسترسی به بازار» را تصویب کرد و تصمیم گرفت تا اجرای نظام فهرست منفی را تسریع کند. در مارس ۲۰۱۶ تیانجین، شانگهای، فوجیان و گوانگدونگ برای اجرای آزمایشی نظام فهرست منفی انتخاب شدند. هر ۱۲ منطقه تجارت آزاد نیز به طور فعال، نوآوری‌های جدید در زمینه مدیریت سرمایه‌گذاری خارجی را کوش می‌کردند. منطقه

¹ Fujian

² Henan

³ Hubei

⁴ Guangdong

⁵ Sichuan

⁶ Chongqing

⁷ Shaanxi

⁸ Pre-admission National Treatment + Negative List

^۹ فهرست منفی به معنای آن است که هر شرکتی می‌تواند فعالیت‌های تجاری خاصی را که نام آن‌ها در این فهرست منفی نیست انجام دهد و در زمینه ثبت شرکت، انجام تشریفات اداری تایید و ارسال درخواست، کسب مجوزهای صنعتی و موارد دیگر با سرمایه‌گذاران خارجی همانند سرمایه‌گذاران داخلی برخورد خواهد شد. شورای دولت به پیروی از اصول حکومت قانون، امنیت، اجرای تدریجی اصلاحات و حرکت به سمت اقتصاد باز، نظام فهرست منفی را تدوین و صادر نمود. سازمان‌های مختلفی که مسئولیت اعطای دسترسی به بازار را بر عهده داشتند در ابتدا فهرستی از فعالیت‌های ممنوع یا نیازمند تاییدیه پیشاپیش دولت را به کمیسیون ملی توسعه و اصلاحات و وزارت بازرگانی ارائه کردند که پس از بازبینی و ادغام برای تایید شورای دولت به این نهاد ارسال شدند.

^{۱۰} برای مشاهده تصویری اجمالی از نتایج مقایسه مناطق توسعه مختلف در کشور چین لطفاً به مرکز تجاری سوئیس در چین (۲۰۱۶) که در آدرس زیر موجود است رجوع کنید:

تجارت آزاد شانگهای اولین فهرست منفی سرمایه‌گذاری خارجی خود در چین را در سال ۲۰۱۳ منتشر کرد. تا سال ۲۰۱۸ این فهرست چهار مرتبه بازبینی شد و ارقام موجود در آن از ۱۹۰ مورد به ۴۵ مورد کاهش پیدا کرد. شیوه مدیریت فهرست منفی که به صورت طرح آزمایشی در مناطق تجارت آزاد انجام می‌شد، در سراسر کشور ترویج شد. علاوه بر این، چین تدابیری را برای پاکسازی و استانداردسازی رویه‌های تایید پروژه‌های سرمایه‌گذاری، کاهش تعداد صلاحیت‌های تخصصی و رویه‌های صدور گواهی‌نامه، کاهش تعداد مجوزهای تولید محصولات صنعتی و اصلاح نظام تایید پروژه‌های مهندسی انجام داد. به عنوان مثال دولت چین در سال ۲۰۱۶ «کتابچه راهنمای پروژه‌های سرمایه‌گذاری نیازمند تایید دولت» (نسخه ۲۰۱۶) را منتشر کرد که به وضوح مشخص می‌کرد پروژه‌هایی که نام آن‌ها در این کتابچه وجود ندارد تنها به ارسال درخواست ثبت نیاز دارند. وزارت منابع انسانی و امنیت اجتماعی (۲۰۱۷) بالغ بر ۴۳۴ مورد مجوز و گواهی‌نامه صلاحیت حرفه‌ای را در هفت دسته مختلف لغو کرد که به معنای کاهش ۷۰٪ این مجوزها بود. تازه‌ترین «فهرست ملی راهنمای صلاحیت‌های حرفه‌ای» که در سپتامبر سال ۲۰۱۷ منتشر شده و در مجموع شامل ۱۴۰ مورد مختلف می‌شود، نهادهای دولتی را ملزم ساخته است که هیچ مجوز و گواهی‌نامه حرفه‌ای دیگری خارج از این فهرست صادر نشده و این مسئله بار رویه‌های تایید پروژه‌های تجاری را برای استعدادهای و همچنین هزینه‌های نهادی را به میزان قابل توجهی کاهش داده است. چین همچنین اصلاحات نظام تایید پروژه‌های ساختمان‌سازی را به طور آزمایشی در ۱۵ شهر و استان ژیبجیانگ اجرا کرد که هدف آن کاهش زمان تایید این پروژه‌ها از میانگین فعلی بیش از ۲۴۰ روز کاری به ۱۲۰ روز کاری بود. این هدف در سال ۲۰۱۹ در سراسر این کشور محقق شد.

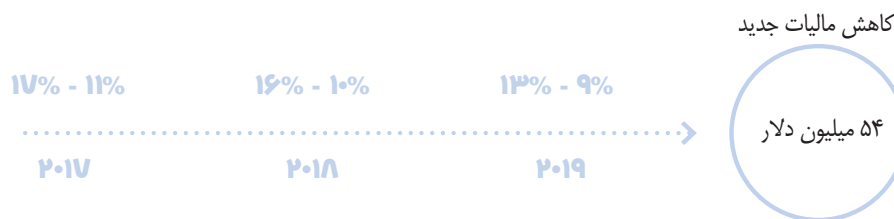
سومین گام، آزادسازی سود حاصل از سیاست‌های کاهش مالیات بود. چین به اجرای اصلاحات «کاهش مالیات‌ها و هزینه‌های اداری» برای کاهش هزینه‌های تولید و عملیات شرکت‌ها ادامه داد. در ماه می سال ۲۰۱۶ شورای دولت تصمیم به اجرای اصلاحات «جایگزینی مالیات بر درآمد شرکت‌ها^۱ با مالیات بر ارزش افزوده» گرفت. طبق محاسبات تقریبی وزارت دارایی و اداره مالیات دولت، کاهش تجمعی مالیات در یک سال تقریباً به ۷۰۰ میلیارد یوان چین می‌رسید (در حدود ۱۰۰ میلیارد دلار) (ژینهوا ۲۰۱۷). چین به هدف مورد انتظار خود در زمینه کاهش بار مالیاتی صنایع به طور کامل دست یافت. در سال ۲۰۱۷ شورای دولت شش طرح کاهش مالیات را اجرا کرد که موجب گسترش دامنه شرکت‌های کوچک و کم‌سودی که از امتیازات مالیات بر درآمد شرکتی بهره‌مند می‌شدند و نیز افزایش تخفیف پیش از اخذ مالیات و افزایش مخارج تحقیق و توسعه برای شرکت‌های کوچک و متوسط فناوری محور می‌شد. مطابق برآوردهای وزارت دارایی، ارزش برنامه‌های جدید کاهش مالیات در سال ۲۰۱۷ از ۳۸۰ میلیارد یوان چین فراتر بود (در حدود ۵۴ میلیارد دلار). چین نرخ مالیات بر ارزش افزوده را در سال ۲۰۱۸ از ۱۱٪-۱۷٪ به ۱۰٪-۱۶٪ کاهش داد و در سال ۲۰۱۹ نیز با کاهش بیشتر این مالیات، نرخ آن را به ۹٪-۱۳٪ رساند. از ژانویه سال ۲۰۱۸ اداره مالیات دولت برنامه مالیات‌گیری ترجیحی را برای تعیین نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌های کوچک و کم‌سود اجرا کرد. شرکت‌های

¹ Business Tax

کوچک و کم‌سودی که شرایط خاصی داشتند، از کاهش ۵۰٪ درآمد مشمول مالیات خود بهره‌مند می‌شدند و نرخ مالیات بر درآمد ۲۰٪ از آن‌ها اخذ می‌شد (اداره مالیات دولت چین ۲۰۱۹).

تدابیر دیگری نیز برای کاهش بار مالیاتی شرکت‌ها و افراد انجام شدند. از آوریل سال ۲۰۱۷، چین ۴۱ مورد هزینه‌ی اداری مرکزی را لغو کرد که ۳۵ مورد از آن‌ها به عوارض اخذ شده از شرکت‌ها ارتباط داشت. مطابق داده‌های کمیسیون ملی توسعه و اصلاحات (۲۰۱۸) چین بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷، بار مالیاتی شرکت‌ها را در حدود ۵۰۰ میلیارد یوان چین (معادل ۷۰ میلیارد دلار) کاهش داده است. مطابق داده‌های وزارت منابع انسانی و تأمین اجتماعی (۲۰۱۸) نیز چین نرخ حق بیمه تأمین اجتماعی را از سال ۲۰۱۵ چهار مرتبه کاهش داده است. بر روی هم رفته نرخ کلی حق بیمه تأمین اجتماعی در بازه زمانی میان سال‌های ۱۸-۲۰۱۵ از ۴۱٪ به ۳۷.۲۵٪ کاهش یافت که هزینه شرکت‌ها را در حدود ۳۱۵ میلیارد یوان چین (۴۵ میلیارد دلار) کاهش داد.

برنامه کاهش مالیات کشور چین

چین همچنین الگوی نظارتی بازرسی تصادفی و انتشار عمومی نتایج در داخل هیئت مدیره (همان الگویی که به اصطلاح «دو بازرسی تصادفی و انتشار یک گزارش از نتایج»^۱ نامیده می‌شود) را معرفی کرد و اثربخشی نظارت عملیاتی و بازمینی پس از عملیات را به شدت تقویت کرد. برای تنظیم رفتار بازیگران بازار و رسیدگی موثر به مسائلی مانند بازرسی عمدی، مزاحمت‌های مامورین قانون و اجرای ناعادلانه قوانین در برخی از مناطق، دولت چین الگوی بازرسی تصادفی را ترویج کرد و از سال ۲۰۱۵ مقررات روش‌های نظارت حین عملکرد و پس از عملکرد را تنظیم کرد. در این برنامه ملزومات مربوط به چهار جنبه مختلف بیان شده بود: تنظیم فهرستی از اموری که باید به صورت تصادفی بازرسی شوند، تاسیس مکانیزم‌های کنترل «بازرسی تصادفی دوگانه»^۲، تعیین معقول نرخ و تناوب انجام بازرسی‌های تصادفی و بهبود استفاده از نتایج بازرسی‌ها. در سال ۲۰۱۶ اداره صنعت و بازرگانی دولت تمام بازرسان و مامورین کنترل را ملزم ساخت تا برای کاهش اختلالات، وظایف خود را از طریق الگوی «بازرسی تصادفی دوگانه» انجام دهند. با تبلیغات قدرتمند دولت مرکزی، الگوی «دو بازرسی تصادفی و انتشار یک گزارش از نتایج»^۳ به رویه عادی الگوی بازرسی تبدیل شد. بخش‌های مختلف دولت مانند کمیسیون ملی توسعه و اصلاحات، وزارت حمل و نقل، وزارت بوم‌شناسی و محیط‌زیست همگی روش‌های اجرایی و فهرست امور اداری ترویج شده از سوی دولت مرکزی را اتخاذ کردند. این وضعیت به بهبود اثربخشی نظارت از جمله گسترش دامنه پوشش، افزایش دقت و شفافیت و همچنین تقویت اعتبار آن منجر شده است.

^۱ این الگو شامل بازرسی از نهادهایی که به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند توسط بازرسان برگزیده به روش تصادفی و انتشار عمومی نتایج است.

^۲ Double Random

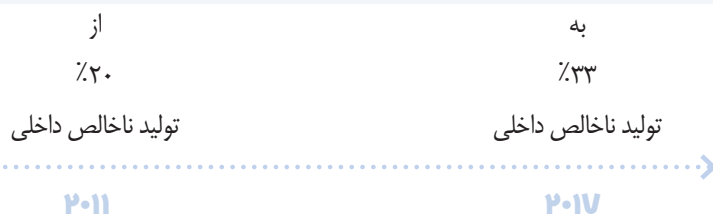
^۳ Double Random, One Release

چین همچنین تدابیر از بالا به پایین و از پایین به بالا را با یکدیگر ترکیب کرد و از روش‌های جدیدی برای بهبود قابلیت‌های نظارتی خود استفاده کرد. برای بهبود بیشتر تاثیرات نظارت و کاهش هزینه‌های معاملاتی شرکت‌ها، دولت چین امکان استفاده از الگوی نظارتی خاصی را بررسی کرد که اجرای قوانین را با نیروهای اجتماعی ترکیب می‌کند و پیشنهاد داد تا روش اجرای قوانین با اصول کاهش بروکراسی، ادغام گروه‌ها و بهبود بازدهی مطابقت داده شود. دولت چین در زمینه‌های نظارت اجتماعی، نیز از یک سو خود انضباطی در صنایع را ارتقا داده و از اهرم انجمن‌ها و مجامع صنعتی در زمینه‌های محافظت از حقوق، اعطای گواهی‌نامه‌ها، حل اختلاف‌نظرها و مجازات تقلب استفاده می‌کند. از سوی دیگر مکانیزم‌های انگیزشی مشارکت عمومی در فرآیند نظارت را بهبود می‌بخشد و مکانیزم قدرتمندی را برای «اعلام مخالفت مصرف‌کنندگان از طریق ترک مکان^۱» ایجاد می‌کند که به ایجاد شرایطی برای تشویق مصرف‌کنندگان به گزارش فعالیت‌های تجاری غیرقانونی منجر می‌شود و همچنین از رسانه‌های جدید و سایر ابزارهای جمع‌آوری نظرات و پیدا کردن به موقع مشکلات اصلی به طور کامل استفاده می‌کند. به عنوان مثال اداره تنظیم بازار دولت، نظام تبلیغ اطلاعات اعتباری شرکت‌ها و پلتفرم ملی حل اختلافات مصرف‌کنندگان را تاسیس کرد تا به عموم مردم توانایی درک اعتبار شرکت‌ها و گزارش رفتارهای غیرقانونی آن‌ها را اعطا کند. در سال ۲۰۱۸ سازمان‌های تنظیم بازار بیش از ۱۱.۲ میلیون شکایت از سوی مصرف‌کنندگان را دریافت کردند و بیش از ۳ میلیارد یوان چین از ضررهای اقتصادی مصرف‌کنندگان را احیا کردند (اداره تنظیم بازار دولت ۲۰۱۸).

چین همچنین به استفاده از فناوری در تنظیم بازارها نیز اجازه ایفای نقش کاملی اعطا کرد. در سال ۲۰۱۵ دولت چین برنامه «نظرات متعدد در مورد استفاده از داده‌های کلان برای تقویت خدمات و نظارت بر نهادهای بازار^۲» را تصویب کرد و استفاده کامل از مفهوم، فنون و منابع داده‌های کلان را برای تقویت نظارت بر نهادهای بازار در سراسر چرخه عمر آن‌ها، پیشنهاد کرد. به عنوان مثال الگوی نظارت بر داده‌های کلان برای تحلیل هم‌بستگی بازارها، الگوها و ویژگی‌های نهادهای بازار، کشف موارد نقض قوانین و مقررات و بهبود فرآیند تصمیم‌گیری دولت و قابلیت‌های پیش‌بینی ریسک آن استفاده می‌شود. نظام قراردادی در لیست سیاه اعتباری نیز برای جریمه کردن بنگاه‌هایی که سوءرفتار داشته‌اند تشکیل شد که در عمل از عوامل خودکار دولت برای اجرای احکام استفاده می‌کرد.

اندازه اقتصاد دیجیتال

برای مثال اگر دادگاهی دریابد که وام‌گیرنده‌ای بدهکار است، از طریق نظام لیست سیاه حکم می‌کند که این وام‌گیرنده حق خرید بلیت هواپیما یا اخذ وام دیگری نخواهد داشت. در پایان سال ۲۰۱۸ در حدود ۲۹۰۰۰۰ مدیر اجرایی کسب‌وکارهای

¹ Vote With Their Feet

² Several Options on Using Big Data to Strengthen Services and Supervision of Market Entities

مختلف در لیست سیاه قرار داشتند و از امتیازات مختلفی مانند اخذ وام یا خرید خانه محروم بودند. قضات تصمیم می‌گیرند که چه کسی در لیست سیاه قرار بگیرد و افراد پس از برطرف کردن مشکل خود می‌توانند درخواست خروج از این لیست سیاه را صادر کنند. با اعتمادپذیری روزافزون قوانین، اجرای آنها نیز ساده‌تر می‌شود.

در عین حال، دولت چین در زمینه نظارت بر عملکرد کسب‌وکارها، رویکردی فراگیر و احتیاطی را دنبال کرد و در عین محافظت از منافع اجتماعی این کشور، محرک‌های جدیدی را برای پویایی کسب‌وکار ایجاد کرد. تدابیر نظارتی با یکدیگر تفاوت دارند و هر دسته از آنها برای زمان و بافتارهای مکانی متفاوتی مفید بوده و با توسعه فناوری‌های جدید، صنایع جدید و الگوهای جدید جلوگیری از ریسک‌های احتمالی هم‌راستا هستند. دولت چین الزاماتی فراهم آورده که بر طبق آن می‌بایست برای نظارت بر نهادهای بازار با دسته‌های ریسک متفاوت، از تدابیر هدفمندی استفاده شود. مثلاً چین مقررات خود را به سمت «اینترنت» و اقتصاد به اشتراک‌گذاری^۱ هدایت کرده است که به پیدایش و توسعه نرم‌افزارهای کاربردی بسیار محبوبی مانند وی‌چت^۲، علی‌پی^۳ و خدمات حمل و نقل اشتراکی دیدی چوکسینگ^۴ منجر شده است. حجم اقتصاد الکترونیک این کشور از ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۱ به ۳۳ درصد آن در سال ۲۰۱۷ جهش پیدا کرده است که دلیل اصلی آن ادغام فناوری اطلاعات و ارتباطات با بخش‌های متعارف اقتصاد بود (ژانگ و چن ۲۰۱۹).

در سال ۲۰۱۶ دولت مرکزی چین ۱۰ وظیفه بزرگ نهادهای دولتی برای بهبود روش‌های محافظت از حقوق مالکیت را تعیین کرد؛ از جمله تقویت روش‌های محافظت از حقوق مالکیت اقتصادی برای انواع مختلف مالکیت، بهبود نظام حقوقی برای بهره‌مندی برابر از تدابیر محافظت از حقوق مالکیت، مدیریت مناسب مشکلاتی که در گذشته در زمینه حقوق مالکیت ایجاد شده‌اند، تنظیم دقیق رویه‌های حقوقی برای واگذاری دارایی‌های مشمول^۵، چنگ زدن احتیاطی به سیاست‌های قضایی انتقال حقوق مالکیت و حل اختلافات، بهبود مکانیزم‌های دولت به منظور عمل به وعده‌های داده شده، عیب‌زدایی از نظام مصادره اموال، تقویت روش‌های محافظت از حقوق مالکیت معنوی، بهبود نظام‌های مختلف برای افزایش درآمد ملک‌های شهری و روستایی و ایجاد محیط مطلوبی که در آن کل جامعه به روش‌های محافظت از حقوق مالکیت احترام می‌گذارد و از آن حمایت می‌کند. مطابق این وظایف، بسیاری از بخش‌ها و دولت‌های محلی تدابیر مشخصی را برای اجرای این دستورالعمل‌ها تدوین و صادر کرده‌اند. در نتیجه، در نظام حقوق مالکیت معنوی چین طی سال‌های اخیر گام‌های بلندی رو به جلو برداشته شده است. در دعوی قضایی مالکیت معنوی، حکم به پرداخت خسارت به دلیل نقض این قانون به صورت مداوم افزایش یافته است. در فاصله سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۸، تعداد دعاوی قضایی مالکیت معنوی با نرخ ۴۰٪ افزایش یافت (هوانگ^۶ و اسمیت^۷ ۲۰۱۹). در یک نظرسنجی که اتاق بازرگانی ایالات متحده در سال ۲۰۱۸ در چین انجام داد، ۹۶٪ از پاسخ‌دهندگان اذعان داشتند که اجرای قانون محافظت از حقوق مالکیت معنوی در کشور چین بهبود پیدا کرده است (همان منبع).

¹ Sharing Economy

² WeChat

³ Alipay

⁴ Didi Chuxing

⁵ property involved

⁶ Huang

⁷ Smith

بهینه‌سازی خدمات

از سال ۲۰۱۵، شورای دولت برای بهبود خدمات و افزایش کارایی و بازدهی امور برای شرکت‌ها و عموم مردم توجه ویژه‌ای به ساده‌سازی یا لغو رویه‌ها، مراحل و موضوعات غیرضروری داشته است. دولت‌های محلی تدابیر نوآورانه‌ای مانند «تایید بدون ملاقات حضوری»^۱، «رجوع به دفاتر تایید پروژه تنها در مواقع ضروری»^۲ و «یک درب واحد و یک درگاه»^۳ را برای دستیابی به این اهداف آزموده‌اند.^۴ دولت چین نیز فعالانه برنامه استفاده از شیوه اینترنت پلاس^۵ را برای ارائه خدمات دولتی به پیش برده است و روش‌های «ارائه درخواست با شماره ملی، پذیرش تک درگاهی و تکمیل تمام رویه‌ها از طریق یک درگاه» را با هدف ساخت نظامی اطلاعاتی آسان، سریع، منصفانه، فراگیر، باکیفیت و کارآمد برای خدمات دولتی به شدت ترویج کرده است. در سال ۲۰۱۶ شورای دولت برنامه «نظرات راهنما در مورد تسریع جریان کاری «خدمات دولتی اینترنتی» و «اطلاعیه توزیع دستورالعمل‌های ساخت نظام فنی «خدمات دولتی اینترنتی»» را رسماً تصویب و اعلام کرد و ملزومات کلی استانداردسازی اقلام خدمات برخط، بهینه‌سازی فرآیندهای خدمات اینترنتی، نوآوری در الگوی خدمات برخط و ترویج یکپارچه‌سازی مراکز و تاسیسات خدماتی و پلتفرم‌های اینترنتی را پیشنهاد کرد. خدمات دولتی برخط، انجام امور اداری را برای شرکت‌ها و افراد تسهیل و سرزندگی بازار را تقویت کردند. به عنوان مثال پیش از معرفی نظام یکپارچه و چندمنظوره خدمات دولتی برخط و برون خط^۶ در شانگهای، افرادی که خواهان راه‌اندازی رستوران بودند، باید درخواست خود را برای تایید به چهار اداره مختلف دولت ارسال می‌کردند. این فرآیند حداقل ۵۸ روز کاری طول می‌کشید و به تکمیل و ارسال ۳۱ سند مختلف نیاز داشت. با معرفی نظام جدید تنها بایستی ۱۲ سند در درگاه چندمنظوره تکمیل و ارسال می‌شدند و روند تایید آن‌ها تنها به ۱۰ روز کاری نیاز داشت (جی ۲۰۲۰).

در سال‌های اخیر دولت چین سه نظرسنجی عمومی را در سراسر کشور در مورد ساخت تارنماهای اطلاعاتی دولت و محتوای آن‌ها، نظام خدمات دولت و پلتفرم‌های خدمات دولتی اینترنتی برگزار کرده است. این نظرسنجی‌ها علی‌رغم اذعان به پیشرفت‌های دولت در زمینه بهینه‌سازی خدمات دولتی و افزایش شفافیت رویه‌ها، برخی از مشکلات فعلی خدمات دولتی الکترونیک چین را مانند توسعه منطقه‌ای غیرمتوازن، فقدان اشتراک‌گذاری اطلاعات و عدم هماهنگی ادارات مختلف دولتی با یکدیگر، یادآوری نمودند. بدین ترتیب تمام مقامات محلی ملزم به انجام تدابیر و اقدامات لازم برای حل این مشکلات شدند.

دولت چین هم‌چنین قصد دارد ارائه خدمات به کارآفرینان را نیز بهبود ببخشد. در ژوئن سال ۲۰۱۵ شورای دولت برنامه «نظرات در مورد تعدادی از سیاست‌ها و تدابیر دولت برای ترویج پر قدرت کارآفرینی و نوآوری انبوه» را به منظور

¹ Approval without meeting in person

² Going to approval offices once at most

³ One single door and one portal

⁴ روش «درب واحد و یک تارنما» به معنای آن است که دولت تمام روندهای تایید و خدمات دولتی را در داخل یک ساختمان یا یک تارنمای واحد ادغام کند.

⁵ Internet Plus

⁶ Online

⁷ Offline

شکوفایی نبوغ و قدرت مردم، تصویب کرد. دولت چین از سال ۲۰۱۶ بر ایجاد پیشراانه‌های جدید و هماهنگ سازی زنجیره صنعتی، زنجیره نوآوری، زنجیره سرمایه و زنجیره خطمشی برای ترویج نوآوری در سازمان‌ها و خدمات متمرکز شده است. تعدادی پایگاه نمایش نوآوری و پلتفرم‌های حامی نوآوری در این کشور تشکیل شده‌اند. دولت چین همچنین با تامین تدارکات دولتی و عرضه کمک‌های مالی و پاداش، از تشکیل پلتفرم‌های ارائه خدمات دولتی و نهادهای خدماتی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط (SMEs) حمایت می‌کند. این پلتفرم‌ها و نهادها، مجموعه کاملی از خدمات باکیفیت و حرفه‌ای را از مشاوره مالی گرفته تا منابع انسانی، بازاریابی، مشاوره حقوقی، مالکیت معنوی، قرنطینه و آزمایش، تدارکات نوین و سایر خدمات نهادهای ثالث را به بنگاه‌های کوچک و متوسط ارائه می‌کند. در پژوهشی که مرکز تحقیقات توسعه شورای دولت (DRC) در سال ۲۰۲۰ انجام داد، بازخوردهای بیش از ۱۰۰۰ شرکت مختلف نسبت به محیط کسب‌وکار چین جمع‌آوری شد و نشان داد که پاسخ‌دهندگان این نظرسنجی در مورد خدمات دولتی از جمله سهولت تاسیس شرکت‌های نوپا و تسهیل فرآیندهای مالیاتی، کاهش مالیات‌ها و عوارض و استانداردسازی خدمات رضایت نسبی دارند. این پژوهش همچنین نشان داد که خدمات مزایده‌ای و مناقصه‌ای و همچنین تامین مالی به بهبود بیشتری نیاز دارند (دفتر اطلاعاتی شورای دولت ۲۰۲۱).

گام دوم (۱۸-۲۰۱۷): استفاده از شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی به عنوان معیار پیشبرد اصلاحات و تاکید بر طرح‌های ابتکاری و بافتارهای محلی

از سال ۲۰۱۷ اصلاحات محیط کسب‌وکار چین بسیار نظام‌مندتر شده است. چین تدابیر اصلاحاتی را خود مطابق چارچوب سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی پالایش کرد و تمرکز بیشتری را بر روی کل فرآیند انجام عملیات کسب‌وکارها معطوف کرد. در عین حال به دلیل اختلاف زیاد روند توسعه مناطق مختلف با یکدیگر، دولت مرکزی همچنان قالبی عمومی را برای اجرای اصلاحات در تمام مناطق این کشور تشکیل نداده است. در عوض دولت بر مطابقت تدابیر اصلاحاتی خود با شرایط خاص هر منطقه بر اساس تامین ملزومات اساسی آن‌ها تاکید داشته است. در سال ۲۰۱۸ دولت چین گروه هماهنگ‌سازی خاصی را برای ارتقای تحول عملکردهای دولت و برنامه اصلاحاتی «فانگ گوآن فو» تشکیل داد. در ذیل این گروه نیز زیرگروه ویژه‌ای برای بهینه‌سازی محیط کسب و کار این کشور تشکیل شد تا سیاست‌های مربوطه در این زمینه را تدوین و اجرا کند. تاکید وظایف این گروه بر تسهیل ورود به بازار، نظارت و اجرای قوانین، بازدهی خدمات و همچنین تشکیل مکانیزم‌های ارزیابی بود.

شهرهای پکن و شانگهای به معیار اصلی اجرای این اصلاحات تبدیل شدند. این دو شهر از فرصت پیش آمده از ارزیابی محیط کسب و کار بانک جهانی استفاده کردند و ۱۰ شاخص سهولت انجام کسب و کار را به دقت دنبال کردند. در شهر پکن اصلاحات عمیقی در زمینه مقررات کاری اجرا شد که تمرکز آن‌ها بر «تسهیل رویه‌های اداری، کاهش هزینه معاملات و افزایش شفافیت» بود. در سال ۲۰۱۸ شهر پکن «برنامه عملیاتی سه ساله بهبود بیشتر محیط کسب و کار در پکن (۲۰۲۰-۲۰۱۸)» را منتشر کرد که دستورکار اصلاحاتی کسب‌وکارهای این شهر را مشخص می‌ساخت

و فهرستی از ۲۹۸ اقدام اصلاحی را که بایستی به صورت تدریجی و مرحله‌ای در این کشور اجرا می‌شدند، ارائه کرد. شهر پکن اولین برنامه اصلاحات محیط کسب و کار خود را در سال ۲۰۱۸ آغاز کرد که اقداماتی اصلاحی هم‌تراز با ۱۰ حوزه ارزیابی شده در شاخص‌های سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی را، از جمله شروع کسب‌وکار، درخواست مجوزهای ساختمان‌سازی، دریافت برق، ثبت اموال، دریافت اعتبارات، محافظت از سرمایه‌گذاران اقلیت، پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی، اجرای قراردادهای حل مشکل ورشگستگی، پوشش می‌داد. شهر پکن در زمینه شروع کسب‌وکار جدید با اجرای تدابیری مانند تاسیس سالن‌های تشکیل شرکت نوپا در سطح بخشی و ترویج الگوی «ثبت الکترونیکی کل فرآیند»، ۷ مرحله لازم برای تشکیل شرکت نوپا را به ۲ مرحله کاهش داد و زمان پردازش درخواست‌ها را نیز از ۲۴ روز کاری به ۵ روز کاری کاهش داد که کاهش قریب به ۸۰٪ را ایجاد کرد (دونگ^۱ ۲۰۱۸).

شهرداری شهر پکن در زمینه اخذ مجوزهای ساختمان‌سازی پلتفرم مشارکتی «مقررات چندگانه در یک درگاه» را برای انجام امور پیش از ارتباطات و پیش از هماهنگ‌سازی، تسهیل پیش‌شرط‌های تایید، اجرای مدیریت طبقه‌بندی شده و ساخت مکانیزم‌های کاری خاص مانند «ارزیابی مشترک و نقشه‌کشی چندگانه» و «ادغام روندهای تایید چندگانه» تشکیل داد. این تلاش‌ها زمان لازم برای رسیدگی به پروژه‌های تشکیل سرمایه‌گذاری اجتماعی را از ۱۰۹ روز کاری به کمتر از ۴۵ روز کاری کاهش داده‌اند (دونگ ۲۰۱۸). در زمینه دسترسی به امکانات عمومی، شرکت‌های خدمات عمومی مانند سازمان آب، برق، گاز، گرما و ارتباطات همگی شعباتی را در سالن‌های خدمات دولتی برای ترویج درگاه خدمات «چندمنظوره» تاسیس کرده‌اند. شهر پکن در زمینه ثبت اموال نیز اصلاحات مربوط به «یک درگاه پذیرش» را انجام داد و برنامه «ثبت اینترنتی املاک و مستغلات» را ترویج کرد و رویه‌های معاملات مسکن را تسهیل نمود. در نتیجه محدودیت زمانی بررسی صلاحیت خرید مسکن به یک روز کاهش پیدا کرد و محدودیت زمانی ثبت املاک و مستغلات نیز از ۱۰ روز به کمتر از ۵ روز کاهش پیدا کرد (دونگ ۲۰۱۸). دولت پکن در زمینه پرداخت مالیات نیز فهرستی از امور مالیاتی را برای برنامه «مراجعه به اداره مالیات تنها در مواقع ضروری» تدوین کرد. بدین ترتیب مالیات‌دهندگان می‌توانستند اقلام این فهرست را به صورت آنلاین و بدون نیاز به مراجعه به اداره مالیات انجام دهند. شهر شانگهای نیز اصلاحات بهسازی محیط کسب و کار خود را تسریع کرد. پس از برگزاری جلسه‌ای سراسری در این شهر در پایان سال ۲۰۱۷، اصلاحات محیط کسب و کار به اولویت اول مسئولین شهرداری شانگهای تبدیل شد. بدین ترتیب شهر شانگهای جلسه مشترکی را برای خدمات‌دهی به شرکت‌ها برگزار کرد و برنامه «ابر خدمات شرکتی شانگهای»^۲ را آغاز کرد که هدف آن ارائه خدماتی مانند شروع کسب‌وکار، نوآوری فنی، حقوق مالکیت معنوی، منابع انسانی و همچنین سرمایه‌گذاری و تامین مالی به شرکت‌های این شهر بود. این ابر خدماتی هم‌چنین از ستون ویژه‌ای برای ارائه نظرات و پیشنهادات برخوردار بود. شهر شانگهای هم‌چنین در سال ۲۰۱۸ «درگاه پنجره واحد»^۳ را برای

^۱ Dong

^۲ Shanghai Enterprise Service Cloud

<http://www.ssme.sh.gov.cn>

<http://zwdt.sh.gov.cn/govPortals/index.do>

^۳ در آدرس زیر می‌توانید به سکوی خدمات ابری دسترسی داشته باشید:

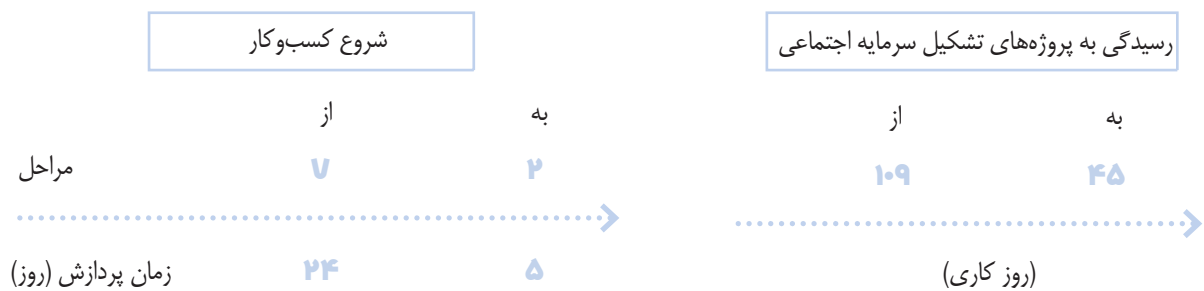
^۴ درگاه پنجره واحد نیز در آدرس زیر در دسترس است:

اخذ تاییدات اداری در میان تمام سازمان‌ها و بخش‌های مختلف این شهر ایجاد کرد. پیش از این درخواست‌های اداری بایستی به صورت جداگانه به سازمان‌های مربوطه در بخش‌های مختلف شهر ارسال شوند. درگاه پنجره واحد، امکان انجام تمام رویه‌های اداری تایید درخواست‌ها را از یک پلتفرم واحد فراهم می‌کند.

این پلتفرم هم‌چنین نظام‌های مدیریت تجاری ۴۹ سازمان تحت حمایت مرکز داده‌های کلان‌شانگهای را فراهم کرده است و دستورالعملی را برای بیش از ۱۱۰ نوع کسب‌وکار مختلف به متقاضیان ارائه می‌کند. ستون «بهبود محیط کسب و کار» در داخل این پلتفرم، دستورالعمل‌های مشخصی را در مورد انواع شاخص‌های مختلف سهولت انجام کسب و کار، مانند تایید برخط پروژه سرمایه‌گذاری، ارائه می‌کند. این پلتفرم هم‌چنین خدمات دیگری مانند دستورالعمل راهنمای افراد خارجی حاضر در شانگهای و ابر خدمات تجاری را ارائه می‌کند که تقریباً تمام انواع خدمات احتمالی مورد نیاز جامعه کسب‌وکار را پوشش می‌دهد.

بر اساس «پلتفرم پنجره واحد» دولت شه شانگهای نیز یک خط تلفن اضطراری (۱۲۳۴۵) را افتتاح کرده و ورودی‌های درگاه رایانه‌ای و موبایلی را برای خدمات دولتی مانند «شانگهای چین^۱»، «افتتاح شانگهای^۲» و «ابر شهروندی^۳» ادغام کرده است. شانگهای هم‌چنین از کمک فنی گروه بانک جهانی استفاده کرده و ۲۴ توصیه سیاسی را اخذ نموده است. اولین طرح اصلاحی محیط کسب‌وکار این شهر در سال ۲۰۱۸ بیش از ۴۰ وظیفه و سیاست و ۲۰ نظام پردازشی مدیریتی برخط را برقرار ساخته است.

اصلاحات مقررات کسب‌وکارهای پکن

¹ China Shanghai
² Shanghai Release
³ Citizen Cloud

کادر ۱: سرمایه‌گذاری تسلا^۱ در شانگهای

گیگافکتوری^۲ ۵ میلیارد دلاری تسلا، یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های تولیدی خارجی در شانگهای است. مقامات دولتی مربوطه در شانگهای برای سرعت دادن به اجرای این پروژه، بسیاری از اقدامات نیازمند تایید را تسهیل و خدمات را بهینه کرده‌اند. این پروژه در ماه جولای سال ۲۰۱۸ به توافق و امضا رسید و ساخت آن در ماه ژانویه سال ۲۰۱۹ آغاز شد. تمام فرایندهای آن در کمتر از نیم سال تکمیل شدند. در ماه اوت سال ۲۰۱۹، گیگافکتوری تسلا (فاز اول) مجوز پذیرش جامع را دریافت کرد. از مرحله تایید شدن در بعد از ظهر روز شانزدهم ماه اوت تا تکمیل پذیرش آن در ۱۹ اوت، تنها سه روز برای کسب مجوز و تنها ۱۰ ماه پس از امضای قرارداد مربوط به اعطای زمین برای این پروژه زمان صرف شده است. در اکتبر سال ۲۰۱۹، شرکت شبکه دولتی^۳ چین اولین خط انتقال را در یک پروژه اتصال نیرو آغاز کرد که تامین برق برای کارخانه تسلا را تا سطحی که برای تولید اصلی آن نیاز است، افزایش داده است. این پروژه شامل ۵۵ کیلومتر کابل و حدود ۱۶.۷ کیلومتر لوله، تنها با صرف ۱۶۸ روز، جزء سریع‌ترین پروژه‌هایی است که این کشور آن را تکمیل کرده است (شینهوا^۴، ۲۰۲۰b).

در کنفرانس از راه دور^۵ ملی با موضوع تعمیق اصلاحات «فنگ گوان فو»^۶ در ژوئن سال ۲۰۱۸، رئیس‌جمهور چین، لی ککویانگ^۷ برای جلو راندن اصلاحات محیط کسب‌وکار، ملزم به انجام فعالیت‌های کاربردی‌تر شد. یکی از این فعالیت‌ها برای گسیل کردن انرژی بازار از طریق مؤثرسازی قدرت‌های مدیریتی و واگذاری است. الزامات ویژه برای انجام این کار شامل کاهش محدودیت زمان برای شروع کسب و کار به ۵ روز کاری، حذف نیمی از زمان مورد نیاز برای اخذ تایید برای کل فرایند مهندسی و پروژه‌های ساختمان‌سازی و زمان لازم برای ترخیص گمرکی در واردات و صادرات، اجرای «فهرست منفی»^۸ یکپارچه بر روی دسترسی به بازار در سطح ملی و کاهش بیشتر عوارض و قیمت‌ها می‌شود. فعالیت دوم، عبارت است از تضمین انصاف و نظم از طریق نوسازی فرایند نظارت. چین شیوه جدیدی از سازوکار نظارتی را ایجاد خواهد کرد که بر اصل «دو بازرسی تصادفی و انتشار یک گزارش از نتایج آن»^۸ تکیه داشته و از طریق نظارت بر بخش‌های کلیدی و نظارت بر مبنای اعتبار، تکمیل می‌شود. چین نظارت مشترک بین‌دپارتمانی و «اینترنت + نظارت» را ترویج خواهد داد، نظارت فراگیر و هشیارانه‌ای را بر روی صنایع نوظهور اعمال خواهد کرد و مقامات دولتی را در زمینه سستی و رفتارهای نادرست، پاسخگو قرار خواهد داد. فعالیت سوم، بهینه‌سازی خدمات به منظور افزایش راحتی و کیفیت خدمات است. چین همچنان قصد دارد در مسیر کاهش مجوزها گام بردارد. زمان لازم برای ثبت املاک و مستغلات و دریافت برق باید به طور میانگین بیش از دوسوم کاهش پیدا کند. «اینترنت + معاینه پزشکی» و «اینترنت + آموزش» باید برای ارائه خدمات دولتی خوب و قابل دسترس توسعه پیدا کند. با راهنمایی این کنفرانس، استان‌ها و شهرداری‌های مختلف نیز برای بهبود محیط کسب‌وکار خود دست به ابتکار زده و تعداد زیادی روش خوب در سراسر این کشور پدیدار شده است (به کادر ۲ مراجعه کنید).

¹ Tesla

² Gigafactory

³ The State Grid Corp

⁴ Xinhua

⁵ Teleconference

⁶ Fang Guan Fu

⁷ Li Keqiang

⁸ Double Random and one Release

بنا بر پایش دولت الکترونیک سازمان ملل متحد^۱، شاخص توسعه دولت الکترونیک چین^۲ (EGDI) از ۰.۶۸۱۱ در سال ۲۰۱۸ به ۰.۷۹۴۸ در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است و این یک صعود ۲۰ درصدی به سوی ۴۵ امین جایگاه در جهان می‌باشد. مصر از لحاظ شاخص خدمات برخط، که معیاری برای عرضه خدمات دولتی برخط و یک شاخص کلیدی برای توسعه دولت الکترونیک است، به سطح ۰.۹۰۵۹، یعنی نهمین کشور در جهان رسیده است (DESA، ۲۰۲۰). این گزارش همچنین نشان داده است که توسعه دولت الکترونیک در چین علاوه بر بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار، آسایش را برای شرکت‌ها و مردم به ارمغان آورده و انرژی بازار و خلاقیت اجتماعی را افزایش داده است.

شاخص توسعه دولت الکترونیک چین

کادر ۲: شیوه بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار در بخش‌های دیگر کشور چین

استان جیانگسو^۳: جیانگسو به عنوان یک استان بزرگ در زمینه تولید و اقتصاد واقعی، از روش ارائه شده در گزارش محیط کسب‌وکار بانک جهانی^۴ استفاده کرده و محیط کسب‌وکار ۱۳ شهر، ۹۶ شهرستان و بخش و ۱۲۷ منطقه توسعه‌ای که تحت قلمرو قضایی این استان قرار دارند را ارزیابی می‌کند. جیانگسو به طور فعالانه اصلاح «تایید بدون ملاقات حضوری»، ترویج فرایندهای برخط، تایید مرکزیت یافته، بررسی مشترک، ارزیابی منطقه‌ای، نظام نمایندگی و «عدم نیاز به حضور جسمی» را ترویج می‌دهد. تمام شهرها و شهرستان‌های این استان طرح‌ها و فهرست‌های اصلاحاتی مرتبطی را توسعه داده‌اند. جیانگسو همچنین یک نظام نظارتی علمی، موثر، مستمر و پس-از-واقعه‌ای را برقرار ساخته، نظارت مشترک بین دپارتمان‌ها را تقویت کرده و به نظام «یک بازرسی و بررسی فراگیر فردی» دست پیدا کرده است و با این موارد توانسته فشار موجود بر روی شرکت‌ها را به طور موثری کاهش دهد.

استان ژجیانگ^۵: ژجیانگ برای مجبور کردن دپارتمان‌های مختلف به واگذاری و کنترل قدرت، ساخت یک دولت مبتنی بر خدمات و ساخت یک محیط دولتی سالم و مفید برای کارآفرینی، از اصلاح به «عدم نیاز به ملاقات دوم»^۶ استفاده کرده است. تلاش‌های زیادی در زمینه پردازش امور در فرآیند پنجره واحد و در یک زمان معین شده، و همچنین تاییدیه‌ها و خدمات برخط انجام شده است. دولت‌هایی در سطوح مختلف تاییدیه‌های برخط و پلتفرم‌های نظارتی برای پروژه‌های سرمایه‌گذاری راه‌اندازی کرده‌اند. ژجیانگ همچنین برای ساخت یک محیط بازاری با حقوق مساوی، فرصت‌های برابر و قوانین یکسان برای شرکت‌ها، اصلاحات عمیقی را در زمینه نظام کسب‌وکار انجام داده است. از جمله این اقدامات عبارت است از دیجیتالی ساختن فرایند ثبت‌نام کسب و کارها، «ادغام چند مجوز و پروانه در داخل یک پروانه کسب‌وکار یکپارچه و برقراری سازوکارهایی برای

¹ UN E-Government Survey

این سرشماری از سوی United Nations Department of Economic and Social Affairs (DESA) و به صورت یک سال در میان منتشر شده و تنها گزارش جهانی است که وضعیت توسعه دولت الکترونیک را در تمام کشورهای عضو سازمان ملل متحد، ارزیابی می‌کند.

² China's E-Government Development Index

³ Jiangsu

⁴ The World Bank's Business Environment Report

⁵ Zhejiang

⁶ No Need For a Second Visit

رسیدگی مشترک به مجوزهای کسب‌وکار» در زمینه و بخش‌های مختلف، پیروی از این اصل که «مناطقى که در فهرست قرار ندارند باید کاملاً باز تلقى شوند» و اعمال رویکرد فهرست منفى برای دسترسی به بازار و لغو هرگونه مقررات و شیوه‌ای که مانع بر سر بازار یکپارچه و رقابت منصفانه تلقى می‌شود. علاوه‌براین، ژجیانگ برای پروژه‌های دولتی کاملاً بازى که می‌توانند برای سرمایه‌های خصوصی از فعالیت‌های بازارمحور، از جمله مهندسی، انرژی، صرفه‌جویی در مصرف آب، کشاورزی، حمل و نقل و زمینه‌های دیگر، استفاده کنند، اسنادی سیاسی را به طور موفقیت‌آمیزی صادر کرده است.

استان آنهویی^۱: پلتفرم خدماتی دولت آنهویی به پوشش کامل دولت‌های پنج‌مرحله‌ای رسیده است، از استان‌ها، شهرها، شهرستان‌ها و شهرک‌ها تا روستاها. این پلتفرم ۵۸ پنجره را برای دپارتمان‌های استانی، ۱۶ شعبه را برای دولت‌های شهری و ۱۲۳ شعبه را برای دولت‌های شهرستانی باز کرده است و به ۱,۵۲۹ شهرک و ۱۷,۶۶۴ روستا و مجتمع امتداد پیدا کرده است. دولت استانی تمام موضوعات مربوط به خدمات دولتی را به صورت برخط اعلام کرده و درحال ارائه خدمات پردازشی برخط است. افراد با کارت‌های شناسایی خود و افراد حقوقی با کد اعتبار اجتماعی یکپارچه خود، می‌توانند در سراسر استان به مسائل خدماتی خود به صورت برخط رسیدگی کنند. بنابراین، این پلتفرم نقش مهمی در زمینه بهبود محیط کسب و کار و تسهیل مسائل کسب و کار و کارآفرینی ایفا کرده است. در عین حال، آنهویی فهرستی از مسائل مربوط به خدمات دولتی و فهرستی از اقدامات اجرایی را تدوین کرده است. فهرست خدمات دولتی شامل ۲,۶۲۸ مورد استاندارد شده، عناوین، طبقات، پایه‌ها و کدهای یکپارچه‌ساز در سراسر سطوح مختلف دولتی است. فهرست اجرایی جزئیات مربوط به ۲۰ عامل (مانند شرایط گزارش‌دهی، مفاد و محدودیت‌های زمانی برای رسیدگی) را شرح داده و آنها را یکپارچه‌سازی می‌کند و شامل ۱,۵۹۶ میلیون رهنمود و دستورالعمل برای شهروندان جهت رسیدگی به مسائل خود می‌شود. علاوه بر این، این پلتفرم نه تنها ۱۷ دپارتمان استانی و ۱۹ نظام کسب‌وکار (از ساخت مسکن، حمل و نقل، صنعت و تجارت گرفته تا مالیات‌گذاری، تغذیه و تدارکات دارویی) را با هم مرتبط می‌سازد، بلکه همچنان برای امکان‌بخشی به اشتراک‌گذاری اطلاعات در مورد شرکت‌ها و نهادها و آموزش افراد در سراسر کشور، با پلتفرمی ملی در ارتباط است.

شهرداری چونگ‌کوئینگ^۲: دولت چونگ‌کوئینگ به طور فراگیر موضوعات مربوط به قدرت‌های مدیریتی و خدمات دولتی را تنظیم کرده و یک فهرست راهنمای یکپارچه، استاندارد و کامل تشکیل داده است. چونگ‌کوئینگ همچنین یک درگاه اشتراک‌گذاری منابع اطلاعاتی در سراسر شهرداری برقرار ساخته است که با بیش از ۶۰ دپارتمان شهرداری مرتبط است. این درگاه، جریان حجم وسیعی از اطلاعات را تسهیل نموده و زحمت شهروندان را کاهش می‌دهد. در اکتبر سال ۲۰۱۹، چونگ‌کوئینگ برای امکان‌پذیر ساختن به اشتراک‌گذاری اطلاعات قابل فهم و مفید، پلتفرمی همه‌جانبه برای سیاست‌های دولت افتتاح کرد. چونگ‌کوئینگ همچنین یک نظام از فهرست منفی را برای دسترسی به بازار اجرا کرده، اسنادی که مانع از ایجاد یک بازار یکپارچه و رقابت منصفانه می‌شوند را پاک‌سازی و لغو کرده و ساخت نظام اعتبار اجتماعی را ترویج می‌دهد. برای ساخت محیطی که در آن یک بی‌اعتباری می‌تواند منجر به اعمال محدودیت در هر جای دیگر شود، یک نظام «فهرست قرمز و سیاه» برای اعتبار افراد ساخته شده است. چونگ‌کوئینگ نظارت ویژه‌ای بر انسجام دولتی داشته و مشکل مربوط به «نادیده گرفته شدن مشکلات از سوی مقامات رسمی جدید» را حل می‌کند تا وعده‌های دولت طبق قانون انجام شوند. چونگ‌کوئینگ همچنین به حفاظت از حقوق دارایی‌های معنوی متعهد بوده و اقدامات تحمیلی «هشت آهین^۳» را انجام داده است. علاوه‌براین، چونگ‌کوئینگ قیمت برق را برای برای بنگاه‌های صنعتی و تجاری تا ۱۰٪، تعرفه متوسط پهنای باند را برای بنگاه‌های کوچک و متوسط به میزان ۱۵ درصد، متوسط تعرفه ترافیک شبکه موبایلی را تا بیش از ۲۰٪ و هزینه‌های انطباقی برای واردات و صادرات کانتینرها را تا بیش از ۱۰۰ دلار آمریکا کاهش داده است. بر اساس داده‌های بزرگ در زمینه اعتبار،

¹ Anhui

² Chongqing

³ Iron Fist

گام سوم (از سال ۲۰۱۹): تعمیق جامع اصلاحات از طریق تمرکز بر نهادسازی

از اواخر سال ۲۰۱۹، چین برای افزایش تجربه‌های مفید اولیه و یکپارچه‌سازی نتایج حاصل از اصلاحات، تلاش‌های خود در زمینه اصلاح محیط کسب‌وکار را به سوی نهادسازی سوق داده است. این قدم بزرگ شامل ترویج مقررات مربوط به بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار^۱ (که از این پس به آن «مقررات» گفته می‌شود) از سوی شورای دولتی^۲ در اکتبر سال ۲۰۱۹ می‌شود که سعی دارد نهادها و سازوکارهای مربوط به رسیدگی به نواقص اصلی محیط کسب‌وکار و همچنین دشواری‌ها و چالش‌های بازتاب‌شده از طریق نهادهای بازار را بهبود بخشد. این مقررات، تجربیات و فعالیت‌های بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار را در سال‌های اخیر خلاصه کرده و آن دسته از اقدامات اصلاحی را که موثر واقع شده، مردم از آنها راضی بوده و بازیگران بازار از آنها پشتیبانی کرده‌اند، در قالب مقررات، یکپارچه‌سازی کرده است. این موارد عبارت‌اند از: تشخیص اصول و دستوراتی چون بازار محور نمودن بنگاه‌های دولتی^۳، حاکمیت قانون و جهانی‌سازی؛ تاکید بر تحول برجسته ضوابط دولتی، نوآوری نهادها و سازوکارها، بهبود همکاری و فعالیت‌های مشترک، بهبود ضمانت‌های حقوقی، تشریح اقدامات خاص در زمینه ارائه محافظت یکسان برای تمام نهادهای بازاری، حفاظت از استقلال مدیریتی، حقوق دارایی و دیگر حقوق و منافع قانونی نهادهای بازار، اجرای یک پلتفرم خدمات دولتی برخط و یکپارچه به صورت ملی، استانداردسازی خدمات تاییدیه مدیریتی در رابطه با تاسیس سریع‌تر شرکت‌ها، دسترسی یکسان به بازار، اجرای مستحکم سیاست‌های مربوط به کاهش مالیات‌ها و قیمت‌ها و آسان‌سازی دشواری‌های مالی و همچنین بهبود قوانین نظارتی و استانداردهای مربوط به کاهش فرایندهای اداری، تسهیل فرایندهای مربوط به تایید مدیریتی و بهبود نظارت و تحمیل قوانین مدیریتی.

در عین حال، دولت چین در سال ۲۰۱۹ یک نسخه اصلاح‌شده از «فهرست منفی دسترسی به بازار»^۴ (نسخه سال ۲۰۱۹) را صادر کرد. چین در خصوص فهرست منفی سرمایه‌گذاری‌های خارجی، در سال ۲۰۱۸ «اقدامات مدیریتی ویژه برای دسترسی به سرمایه‌گذاری‌های خارجی»^۵ (فهرست منفی) را صادر کرد و با این کار دسترسی به بازار را بسیار تسهیل نمود، اقدامات فهرست را از ۶۳ به ۴۸ کاهش داد و اقدامات آزادسازی را برای ۲۲ منطقه معرفی کرد.^۶

علاوه بر این، قوه قضاییه نیز حضور فعالانه‌ای در فرایند اصلاح محیط کسب‌وکار داشته است. دادگاه عالی مردم (SPC) در سال ۲۰۱۹ تفسیرهایی قضایی در رابطه با محیط کسب‌وکار ارائه کرد؛ از جمله اصلاح تدارکات مربوط به افزایش محدودیت زمانی برای محاکمه و به تعویق انداختن مجالس شنود برای پرونده‌های مدنی و تجاری، بهبود چارچوب کلی برای ورشکستگی از طریق شفاف‌سازی بیشتر حقوق بستانکاران و بهبود فرایندهای مربوط به ناتوانی در پرداخت و افزایش شفافیت. دادگاه عالی مردمی سیاست‌های قضایی خود را به طور کامل به اجرا گذاشته، کارهای مربوط به اعمال قانون و

^۱ Regulations on Optimizing the Business Environment

^۲ The State Council

^۳ Marketization

^۴ Market Access Negative List

^۵ Special Administrative Measures for Foreign Investment Access

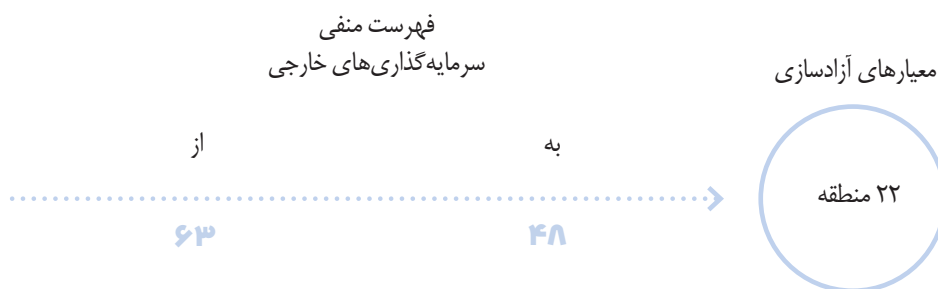
^۶ برای مشاهده دقیق‌تر محتویات مندرج در اقدامات مدیریتی ویژه (فهرست منفی) برای دسترسی به سرمایه‌گذاری خارجی در منطقه‌های تجارت آزاد اولیه (Pilot Free Trade Zones) (نسخه ۲۰۱۸)، لطفاً به آدرس زیر مراجعه کنید:

[http://www.chinadaily.com.cn/specials/NegativeListinFTZs\(2018Edition\).pdf](http://www.chinadaily.com.cn/specials/NegativeListinFTZs(2018Edition).pdf)

^۷ Supreme People's Court

ورشکستگی را شدت بخشیده و اصلاحات نظام قضایی را برای ارائه ضمانت‌ها و خدمات قضایی قدرتمند جهت ساخت یک محیط کسب‌وکار باثبات، منصفانه، شفاف و قابل پیش‌بینی، تعمیق بخشیده است. فعالیت‌های دیگر دادگاه‌ها در زمینه بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار عبارت است از: حفاظت از حقوق مالکیت و حقوق و منافع مشروع کارآفرینان مطابق با قانون، رسیدگی کارآمد به منازعات تجاری مختلف، پیشبرد تاسیس یک نظام برای دادرسی ورشکستگی و تعمیق اصلاحات فراگیر نظام قضایی. دادگاه عالی مردمی همچنین برای ترویج مشترک یک محیط کسب‌وکار مبتنی بر قوانین، همکاری فعالانه‌ای با کمیته اقتصاد و امور مالی کنگره ملی مردمی^۱، کمیته امور حقوقی کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین^۲ و دپارتمان‌ها دیگر داشته است. از طریق این معیارها، چین یک نظام قانونی تجاری ایجاد کرده است که در قبال کسب و کارها بسیار پاسخگو است. ورشکستگی‌ها و پرونده‌های قانونی مربوط به جوازها، اگرچه زمانی نادر بودند، اما از سال ۲۰۱۲ به بعد تا پنج برابر افزایش یافته‌اند.

فهرست منفی دسترسی به بازار (نسخه ۲۰۱۹)

در سال ۲۰۱۹، دادگاه‌های چینی بیش از ۴۸۰,۰۰۰ پرونده مربوط به دارایی‌های معنوی را دریافت کرده‌اند، که این چیزی نزدیک به پنج برابر سال ۲۰۱۲ است، به طوری که برخی از آنها به دادگاه‌های جدید ملی مخصوص رسیدگی به این زمینه ارسال شده‌اند. بنا به گزارش روز^۳، یک نهاد مشاوره‌ای، شاکیان خارجی در ۸۹ درصد از تمام پرونده‌های مربوط به تخلف در مجوزها پیروز شده‌اند.^۴

اقدامات نهادی شورای دولتی و دادگاه عالی مردم، نمادی از تعمیق فراگیر اصلاحات چین در زمینه محیط کسب‌وکار به شمار می‌روند. چین سعی دارد نتایج مثبت و اقدامات نوآورانه در سطح نهادی را یکپارچه‌سازی کرده و اصلاحات نهادی را عمق داده و با این کار هزینه‌های مختلف مربوط به فعالیت‌های کسب‌وکار را بیشتر کاهش دهد. مهم‌تر اینکه، تغییرات نهادی می‌تواند اعتماد فعالیت‌های کسب‌وکار را بهبود داده، نگرانی شرکت‌ها را از بین برده، جایگاه بازاری یکسانی را برای شرکت‌های مختلف با مالکیت‌های مختلف تضمین کرده و تحول دپارتمان‌های دولتی را ارتقاء دهند.

¹ Finance and Economics Committee of National People's Congress

² The Legal Work Committee of the Standing Committee of the National People's Congress

³ Rouse

⁴ Xi Jinping سعی دارد اقتصاد کشور چین را بازسازی کند، The Economist، پانزدهم ماه اوت سال ۲۰۲۰.

<https://www.economist.com/briefing/2020/08/15/xi-jinping-is-trying-to-remake-the-chinese-economy>

۴. تجربیات کلیدی حاصل از فعالیتهای چین در زمینه بهینه‌سازی محیط کسب و کار

در حال حاضر چین تاثیر اقتصادی اصلاحات محیط کسب‌وکار را به طور مستقیم برآورد نکرده است. با این حال، در سطح شهری، بنا بر برآوردهای به‌دست آمده از دولت شهرداری پکن، اصلاحات محیط کسب‌وکار در دوره ۲۰۱۷-۲۰۱۸ به طور مستقیم هزینه‌های اداری شرکت‌ها را تا سقف ۳ میلیارد واحد پول جمهوری چین (تقریباً ۴۲۰ میلیون دلار آمریکا) کاهش داده، رقابت‌پذیری اقتصادی شرکت‌ها را بهبود داده و باعث رشد اقتصادی پکن شده است (لی^۱، ۲۰۱۹). به طور مشابه، با بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار شانگهای، دولت این شهر اخیراً ۶۱۶۸ پروژه با بودجه خارجی را راه‌اندازی نموده که افزایشی معادل تقریباً یک‌سوم را نسبت به سال گذشته نشان می‌دهد و باعث جذب سرمایه‌گذاری خارجی جدید بالغ بر ۱.۸ میلیارد دلار آمریکا، یعنی افزایشی معادل ۱۰ درصد نسبت به سال گذشته شده است (جیانگ^۲، ۲۰۱۹).

چین در زمینه بهبود محیط کسب‌وکار در طول ۴۰ سال گذشته، یک رویکرد تدریجی را پیش گرفته است که عمدتاً در راستای اصلاحات و باز شدن اقتصاد چین قرار داشته است و شامل ویژگی‌های عمده‌ای است که در ادامه به آنها اشاره می‌کنیم. مورد اول اینکه چین اصلاحات را از مناطق روستایی که در آنها نظام اقتصادی برنامه‌ریزی‌شده نسبتاً ضعیف بود آغاز کرد و سپس به تدریج به سوی شهرها حرکت کرد. مورد دوم اینکه چین ابتدا تعداد زیادی از اصلاحات مربوط به محیط کسب‌وکار را در منطقه ساحلی جنوب شرقی آغاز کرده و پس از کسب تجربیات، آن را به طیف بزرگ‌تری از مناطق ساحلی، مرزی و داخلی گسترش داد. این کار شامل تاسیس مناطق اقتصادی ویژه^۳ (SEZ)، مناطق توسعه اقتصادی و فنی و مناطق فوق پیشرفته می‌شد و این کشور منابع محدود خود را برای ایجاد زیرساخت‌ها در این مناطق و اجرای خدمات همه‌جانبه متمرکز می‌ساخت. مورد سوم اینکه، چین تعدیل‌های سیاستی شامل تمرکززدایی قدرت و امتیازدهی به شرکت‌های دولتی^۴ (SOEs) را انجام داده و سپس بخش اقتصادی غیردولتی را به منظور وادار ساختن شرکت‌های دولتی به تعمیق اصلاحات خود، توسعه داد. مورد چهارم اینکه، چین ابتدا تا مدتی «نظام دوسویه»^۵ را در اصلاحات قیمتی به اجرا گذاشت و پس از ادغام تدریجی آن، اصلاحات بازاری را آغاز کرد. مورد پنجم اینکه، چین اصلاحات را در زمینه‌های خرد مانند گسترش اختیار شرکت‌ها آغاز کرده و سپس آن را به سطح کلان مانند اصلاح مالکیت، گسترش داد. مورد ششم اینکه، این اصلاحات ابتدا بر نظام اقتصادی تمرکز داشته و سپس به تدریج به زمینه‌های دیگری چون حاکمیت و توسعه اجتماعی گسترش پیدا کردند. در عین حال، رقابت موجود بین مناطق محلی یک ساز و کار ایجاد انگیزه برای رقابت نهادی به وجود آورد. دولت مرکزی بخش زیادی از قدرت‌های مدیریتی و منابع اقتصادی خود را به دولت‌های محلی واگذار کرده و با این کار باعث افزایش تحرکات نوآورانه در سطوح محلی شده است. برای رقابت بر سر سرمایه‌گذاری خارجی و سرمایه بخش خصوصی، بسیاری از دولت‌ها ابتکاراتی را در راستای نوکردن شیوه‌ها و ابزارهای اصلاحی اتخاذ کرده و نهادها و سازوکارهایی مناسب با بافتارهای محلی را برای جذب منابع به کار گرفته‌اند. این ابتکارات شامل تسهیل فرایندهای اخذ تایید، بهبود خدمات دولتی

¹ Li

² Jiang

³ Special Economic Zones

⁴ State-owned Enterprises

⁵ Dual-track System

مانند خدمات الکترونیکی «پنجره واحد»^۱ و کاهش هزینه‌های مبادله می‌شوند. رقابت موجود بین مکان‌های مختلف، دولت‌های محلی را به سوی افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت سوق داده است. اساساً، رقابت موجود بین محلّیت‌های چینی، در حوزه محیط کسب‌وکار، اصلاحات نهادی و نوآوری سیاسی است. با این وجود، باید گفته شود که رقابت موجود بین محلّیت‌ها همچنین منجر به نادیده گرفته شدن وظایفی که در مراحل اولیه به طور مستقیم باعث بهبود رشد نمی‌شوند، افزایش بدهی‌های دولتی و همچنین حفاظت منطقه‌ای شده است (ژو، ۲۰۱۰).

تجربیات کسب شده در سطوح محلی به یک ابزار مهم «آزمون و خطا» برای اصلاحات نهادی تبدیل شد که آزمایشات، ارزیابی‌ها و تنظیمات، جزء ویژگی‌های آنها به شمار می‌روند. بیشتر جزئیات مربوط به اصلاحات چین در زمینه محیط کسب‌وکار، به طور پیشاپیش و به شکلی از بالا به پایین طراحی نشده‌اند. بلکه، نوآوری‌های نهادی در طی فرایندی از آزمون و خطای مستمر به وجود آمده‌اند. در این گونه بافتار، وجود پیامدهای غیرعمدی و منفی قابل درک بوده و آزمایشات و راه‌اندازی‌ها در سطح محلی و طرح‌های اصلاحاتی به تدریج تصحیح شده و بهبود یافته‌اند. یکی از نمونه‌های معمول در این زمینه، تاسیس مناطق اقتصادی ویژه بود که برای تشویق سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه صنعتی، بدون نیاز به گشودن کامل درهای اقتصاد به روی نیروهای بازار، طراحی شده بودند. چین با بالا بردن مقیاس نوآوری‌های نظام محلی، از ریسک اصلاحات دوری کرده و قدرت نیروی مخالفان اصلاحات را تضعیف کرد. در عین حال، نمایش اثرات ناشی از نوآوری‌های نهادی محلی می‌توانست منجر به سرریز دانش مربوط به اصلاحات شود. این کار از طریق روش‌هایی مانند گردش کارمندان رسمی مناطق توسعه‌یافته برای کار کردن در مناطق کمتر توسعه یافته یا اعزام گروه‌های تحقیقاتی به مناطقی که اصلاحات در آن انجام شده، برای آموزش تجربیات پیشرفته انجام می‌شد که هزینه اجرای اصلاحات را بسیار کاهش می‌داد. با نگاه به گذشته دیده می‌شود که اخیرترین تجربیات و اثرات چین می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

توجه و رهبری رهبران سطح بالا. دولت چین باور دارد که بهینه‌سازی محیط کسب و کار به حفظ رشد سریع اقتصادی و رسیدن به اقتصادهای توسعه‌یافته کمک کند. اصلاح و بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار در واقع از سوی رهبران سطح بالا آغاز شده، هدایت یافته و توسعه پیدا می‌کند. رئیس‌جمهور شی جینپینگ^۳ چندین بار بر اهمیت اصلاح محیط کسب‌وکار تاکید کرده است و «ایجاد یک محیط کسب‌وکار در سطح جهانی» را به هدف مهم اصلاحات و حرکت بیشتر چین به سمت اقتصاد باز تبدیل کرده است. از سال ۲۰۱۸ تا سال ۲۰۲۰، شورای دولت برای گسترش اصلاحات محیط کسب‌وکار، درک توسعه‌های اخیر و پیشنهاد طرح‌های اصلاحی جدید و وظایف کلیدی، مرتباً جلساتی را با مجریان ترتیب داده است. همان‌طور که در بالا ذکر شده است، شورای دولت و وزارتخانه‌ها و کمیسیون‌های مربوطه مجموعه‌ای از اسناد سیاسی را صادر کرده‌اند که جوانب مختلف از محیط کسب‌وکار را پوشش می‌دهند.

¹ One Stop

² Xu

³ Xi Jinping

تشویق تجربه سیاست‌های محلی. دولت‌های محلی با دستورالعمل‌ها و رهنمودهای فراگیر دولت مرکزی، سیاست‌های اصلاحی متناسب با شرایط محلی خود را به کار گرفته‌اند. دولت مرکزی شهرهای بزرگی چون پکن، شانگهای، گوانگ‌ژو^۱ و شنزن^۲ را تشویق کرده است تا به پیشروان عرصه اصلاحات کسب‌وکار بدل شوند. همچنین توجه زیادی به خلاصه کردن تجربیات محلی و بالا بردن مقیاس‌ها شده است. با آغاز سال ۲۰۱۸، کمیسیون توسعه و اصلاحات ملی^۳ برای تحلیل مشکلات موجود و پویایی اصلاحات، کار نظارت و ارزیابی محیط کسب‌وکار را در ۲۲ شهر آغاز کرد. در سال ۲۰۱۹، این ارزیابی ۴۰ شهر را پوشش داده بود. در جولای ۲۰۱۸، شورای دولت فهرستی از ۲۸ عملکرد خوب محلی در زمینه اصلاحات مقررات کسب‌وکار منتشر کرد که شش حوزه بزرگ را پوشش می‌داد؛ از جمله تسهیل فرایندهای اخذ تایید برای سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارها، ساده‌سازی هر چه بیشتر در تاسیس و اداره کسب و کارها، تسهیل تجارت بین‌مرزی، نوسازی برنامه‌های حکومتی و شیوه‌هایی مانند مدیریت اعتبارهای طبقه‌بندی‌شده و حکومت مبتنی بر داده‌های بزرگ، ارائه خدمات دولتی با کیفیت و ترویج خدمات «یک‌درگاهی، پنجره واحد و یک‌باره»^۴. در سپتامبر ۲۰۱۹، شورای دولت تصمیم دیگری اتخاذ کرد و از تمام شهرهای چین خواست تا به اصلاحات خوب شهرهای پکن و شانگهای در زمینه محیط کسب‌وکار مراجعه کنند، افزایش مقیاس ۱۳ اقدام اصلاحی به مابقی کشور، مواردی چون آغاز کسب‌وکار، دریافت برق، ثبت املاک، پرداخت مالیات‌ها، تجارت بین‌مرزی و اجرای قراردادهای را پوشش می‌داد.^۵ علاوه بر این، همان‌طور که در درجه بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار^۶ تصریح شده، مقامات محلی تشویق می‌شوند تا به ابتکار عمل خود، اقدامات متفاوتی را در زمینه بهبود محیط کسب و کار در چارچوب قانونی بکار گیرند. اگر انحراف و اشتباهی نیز در فرایند مربوط به آزمایش محلی رخ دهد که به شکلی معقولی توجیه‌پذیر باشد، می‌توان آنها را معاف داشت یا مجازاتی برایشان در نظر نگرفت.

اجرای پر قدرت برنامه اصلاحات. دولت‌های چین در سطح مرکزی و محلی دارای ظرفیت سازمانی و اجرایی قدرتمندی هستند. طبق پروژه شاخص‌های حکمرانی جهانی^۷ (WGI) بانک جهانی، نمره دولت چین در زمینه اثربخشی در سال ۲۰۱۹ برابر با ۷۱.۶۳ بوده است و این بسیار بیشتر از ۵۰.۸۵ به عنوان میانگین رتبه اقتصادهای دارای درآمدهای متوسط رو به بالا است (بانک جهانی، ۲۰۱۹). این موضوع ارتباط زیادی با استخدام کارمندان دولتی و نظام انتصاب پرسنل چین دارد. به طور کلی، رهبران ملی و محلی تجارب حرفه‌ای و اجرایی سرشاری دارند. کارمندان دولتی چین براساس سنت دیرینه این کشور در زمینه آزمایش‌های صلاحیت‌سنجی و نظارت محکم بر عملکرد انتخاب شده و ترفیع می‌گیرند. چین برای مقامات دولتی یک نظام مدیریت عملکرد مبتنی بر نتایج برپا کرده است. مقامات سطح

¹ Guangzhou

² Shenzhen

³ The National Development and Reform Commission

⁴ General Office of the State Council, 《国务院办公厅关于部分地方优化营商环境典型做法的通报》 [Notice on Local Good Practices on Optimizing Business Environment], http://www.gov.cn/zhengce/content/2018-08/03/content_5311523.htm

⁵ General Office of the State Council, 《国务院办公厅关于做好优化营商环境改革举措复制推广借鉴工作的通知》 [Notice on Replicating and Scaling up Good Practices in Optimizing Business Environment], http://www.gov.cn/zhengce/content/2019-09/19/content_5431319.htm

⁶ The Degree on Optimizing the business Environment

⁷ Worldwide Governance Indicators

بالای دولت، اهداف خاصی را برای مقامات سطح پایین‌تر در دولت تعیین می‌کنند که با ارزیابی عملکرد کارمندان دولتی در ارتباط است. در خصوص اصلاح محیط کسب‌وکار، شورای دولتی سالانه یک کنفرانس تصویری و تلفنی در رابطه با تعمیق اصلاح «واگذاری قدرت، تسهیل مدیریت و بهینه‌سازی خدمات دولتی» برگزار و در آن خلاصه نتایج سالیانه و طرح کاری سال بعد را اعلام می‌کند. دولت مرکزی برنامه‌های مفصلی را در زمینه تقسیم نیروی کار، وظایف عمده و برنامه‌های زمانی، تبیین و آنها را بین سطوح مختلف دولتی توزیع می‌کند. هر نهاد دولتی مرتبط باید گزارش کتبی خود در زمینه پیشرفت اجرایی، از جمله گام‌های بزرگ و بحث درباره چالش‌های کلیدی را به شورای دولت ارائه کند. اجرای برنامه اصلاح محیط کسب‌وکار به مولفه مهمی از ارزیابی‌های عملکردی در نهادهای دولتی و بین کارمندان دولتی بدل شده است. کارمندانی که اشتباه، سوءرفتار و یا عملکرد نامناسبی داشته‌اند، باید پاسخگو باشند و تعدادی از مقامات رسمی که عملکرد خوبی در زمینه اجرای اصلاحات محیط کسب‌وکار داشته‌اند، پاداش گرفته و یا طی سال‌ها ترفیع پیدا می‌کنند.

همچنین اجرای جدی برنامه اصلاحی از طریق ایجاد یک سازوکار هماهنگ‌کننده چندسطحی و چنددینفعی امکان‌پذیر شده است. در سطح مرکزی، کمیسیون اصلاحات و توسعه ملی مسئولیت طراحی استراتژی‌های مربوط به اصلاح محیط سرمایه‌گذاری و هماهنگ‌سازی اجرای آنها را به عهده گرفته و وزارت امور مالی^۱ نیز برنامه اصلاحات را که مشخصاً بر تسهیل انجام کسب‌وکار^۲ تمرکز دارد، عهده‌دار شده است. در جولای سال ۲۰۱۸، شورای دولت برای «فنگ گوان فو» یک گروه هماهنگ‌کننده بین‌وزارتخانه‌ای تشکیل داد که رهبری آن را یک نخست‌وزیر بر عهده داشت و دو مشاور دولتی نیز در نقش معاونان این نخست‌وزیر بودند و اعضای این گروه را نیز وزرا تشکیل می‌دادند. مسئولیت‌های اصلی این گروه عبارت است از هماهنگ‌سازی برای توسعه و اجرای سیاست‌های اصلاحی کلیدی، پیشنهاد فهرستی از موضوعات اصلاحی در جلسات مجریان شورای دولت، رسیدگی به چالش‌های اصلاحی کلیدی به شکلی هماهنگ‌شده و ارائه راهنمایی به مقامات محلی. ذیل این گروه پیشرو، پنج گروه کاری اختصاصی وجود دارد که به ترتیب بر تاییدیه‌های مدیریتی، بهبود محیط کسب‌وکار، نوآوری و کارآفرینی، اصلاحات نظام کسب‌وکار و بهبود خدمات دولتی تمرکز داشته و در کنار آنها چهار گروه پشتیبان نیز وجود داشته که به پشتیبانی عمومی، بررسی حقوقی، بازرسی و تحقیق و خدمات مشاوره‌ای می‌پردازند.^۳ به طور مشابه، در سطح محلی نیز سازوکارهایی مربوط به هماهنگی چندسطحی برقرار شده تا مرتباً جلساتی بین‌دپارتمانی تشکیل داده و وظایف اصلاحی، میزان پیشرفت اجرایی و چالش‌ها را به بحث بگذارند. اینگونه سازوکارهای هماهنگ‌کننده، تضمین‌کننده تلاش‌های مشترک است و موانع موجود برای همکاری بین نمایندگی‌های مختلف را از بین می‌برد.

¹ Ministry of Finance

² Ease of Doing Business

³ General Office of the State Council, 《国务院办公厅关于成立国务院推进政府职能转变和“放管服”改革协调小组的通知》, [Notice on Pushing Forward Transformation of Government Functions and “Fang Guan Fu” Reform Coordination Group]. http://www.gov.cn/zhengce/content/2018-07/25/content_5309035.htm

علاوه بر این، یک نظام ارزیابی و نظارتی بالا به پایین نیز به تضمین اجرای موثر برنامه اصلاحی کمک می‌کند. شورای دولت نیز برای پی بردن به میزان پیشرفت واقعی و چالش‌ها، بازرسی‌های سالانه‌ای را انجام می‌دهد. در سال ۲۰۱۹، شورای دولت گروه‌هایی از بازرسان را تحت رهبری ماموران وزارتخانه‌ای به ۱۶ استان و شهرداری اعزام کرده تا میزان پیشرفت اصلاحات در زمینه کاهش مالیات‌ها و قیمت‌ها، اصلاح محیط کسب و کار و ترویج نوآوری را بررسی کند. رفع مشکلاتی که از طریق این ماموریت‌ها شناسایی می‌شد به آژانس‌های مربوطه واگذار می‌شدند و رهبران کم‌کار جریمه می‌شدند. بازرسی‌های مشترک سالانه، که معمولاً بدون هشدار قبلی و به عنوان روشی برای «بررسی از طریق دیدن و تجربه کردن» در مکان انجام می‌شوند، به منظور بررسی پیشرفت اجرایی در اصلاحات و ارکان مربوط به سهولت انجام کسب و کار در پکن و شانگهای نیز انجام می‌شد. اشخاص ثالثی که به عنوان ارشدهای خارجی مستقل تر ایفای نقش می‌کنند نیز برای انجام نظرسنجی‌های منظم از افراد جامعه و کسب و کارها در مورد رضایت از محیط کسب و کار و دریافت نظرات ایشان در این باره استخدام شدند.

مشارکت بخش خصوصی و استفاده پر قدرت از فناوری‌های دیجیتال و خدمات دولت الکترونیک.

در فرایند بهبود محیط کسب و کار، دولت چین تاکید داشته است که اصلاحات باید حول محور نیازهای واقعی بخش خصوصی قرار داشته باشند. به همین دلیل، در مورد مشاوره و همکاری با بخش خصوصی، توجه روز افزونی وجود داشته است. در پکن، شانگهای و شهرهای دیگر، بازخورد بخش خصوصی، یک عنصر کلیدی برای قضاوت در مورد کیفیت محیط کسب و کار است. به عنوان مثال در سال ۲۰۱۹، دولت شهرداری پکن ۱۳۳ جلسه مشاوره‌ای را برگزار کرد و بیش از ۱,۰۰۰ نماینده از شرکت‌ها، دانشگاه‌ها و بخش‌های دیگر نظرات و توصیه‌های خود را به اشتراک گذاشتند. آژانس‌های دولتی مختلف در پکن نیز در سال ۲۰۱۹، بیش از ۱,۹۰۰ جلسه اطلاعاتی را برای بنگاه‌ها و آژانس‌های حرفه‌ای مانند بنگاه‌های حقوقی، بنگاه‌های حسابداری و استودیوهای معماری برگزار کردند تا در مورد آخرین تغییرات در سیاست‌های جدید به ایشان آگاهی داده و بازخوردها را کسب کنند. در سال ۲۰۱۹، شانگهای اولین کمیته مشاوره‌ای در مورد اصلاحات کسب و کار را در کشور برگزار کرد که شامل ۲۴ حرفه‌دان و متخصص باتجربه از بخش‌های مختلفی چون انجمن کسب و کار با بودجه خارجی^۱، موسسه دانشگاهی و تحقیقاتی، صنایع پیشرفته، صنعت پزشکی و صنعت فناوری اطلاعات می‌شد.

دولت چین از بلاکچین، داده‌های بزرگ و فناوری‌های دیجیتال دیگر برای ادغام کردن خدمات بین آژانسی، سازماندهی مجدد به خدمات دولتی حول نیازهای کاربران و برقراری ارتباط با مردم استفاده می‌کند. استفاده گسترده از کانال‌های برخط مانند تارنماها، رسانه‌های اجتماعی و نرم‌افزارهای موبایلی، بازدهی و اثربخشی را به شدت افزایش داده است. به عنوان مثال، دولت پکن در درگاه اینترنتی خود، ستون‌های خاصی را در زمینه محیط کسب و کار تعبیه کرده و برای

¹ Foreign-Funded Business Association

رسیدگی به خدمات عمومی یک نرم‌افزار موبایلی با نام «پکن تانگ»^۱ را راه‌اندازی کرده است. این خدمات همچنین بر روی ویچت^۲ و آلیپی^۳، دو مورد از محبوب‌ترین برنامه‌های اجتماعی چندمنظوره در چین، در دسترس مردم قرار گرفته‌اند. پکن همچنین از فناوری‌های دیجیتال برای برپایی یک «بلاکچین کاتالوگی»^۴ استفاده کرده است که مسئولیت‌ها و داده‌های ۵۳ آژانس شهرداری را به هم متصل کرده و اجازه می‌دهد تا تمام داده‌های مربوط به آژانس‌های متصل، به طور منظم قابل اشتراک‌گذاری و بررسی باشند. فناوری‌های بلاکچین همچنین در زمینه‌های خاصی مانند ثبت املاک و استارت‌آپ کسب و کار نیز مورد استفاده قرار گرفته‌اند. دادگاه‌های شهر پکن نیز برای ثبت و پردازش پرونده‌ها به طور روزافزونی از نظام برخط استفاده می‌کنند. از سال ۲۰۱۹، پرونده‌های عمومی از طریق تارنمای دادگاه پکن یا از طریق حساب کاربری این دادگاه بر روی نرم‌افزار ویچت، به صورت برخط قابل ثبت شدن هستند. در همین راستا، شانگهای نیز در سال ۲۰۱۸ راه‌اندازی یک مرکز داده‌های بزرگ^۵ را آغاز کرده است که مسئولیت ادغام و به اشتراک‌گذاری داده‌های مربوط به خدمات دولتی در سراسر شهر را به عهده دارد. شانگهای با پشتیبانی این مرکز، اولین «درگاه تک‌پنجره‌ای»^۶ را در کشور تاسیس کرده و از طریق آن خدمات دولتی بین کارگزاری^۷ موجود در سراسر شهر را به هم متصل کرده است.

علاوه بر این، شانگهای نیز یک نرم‌افزار تلفن همراه با همان کاربردها را راه‌اندازی کرده که در آن کاربران ثبت‌شده می‌توانند رهنمودهای خدماتی را مشاهده کرده، قرارهای ملاقات ثبت کرده، سطح پیشرفت را دنبال کرده و شکایت‌های خود را نیز ثبت کنند. فرایند دیجیتالی‌سازی همچنین باعث شده است تا ثبت پرونده‌های دادگاهی بسیار آسان شود. زمانی که یک کسب و کار صورت‌حسابی را صادر می‌کند، یک رونوشت از آن به ماموران مالیاتی ارسال می‌شود.

همکاری با سازمان‌های بین‌المللی و یادگیری از تجربه‌های جهانی. بانک جهانی در زمینه بهبود محیط

کسب‌وکار حمایت مهمی را از چین به عمل آورده است؛ حمایت در زمینه‌هایی چون: تحلیل و تحقیق، تبادل دانش از طریق کارگاه‌ها، ملاقات‌ها و گردش‌های تحقیقاتی، به اشتراک‌گذاری روش‌های عملی خوب بین‌المللی و همچنین توصیه‌های مربوط به اصلاح محیط کسب‌وکار. دولت چین در فوریه سال ۲۰۱۸، یک تفاهم‌نامه^۸ (MOU) را با بانک جهانی در زمینه اصلاح محیط کسب‌وکار امضا کرد تا بتوانند به طور مشترک شاخص‌های مربوط به دریافت اعتبار، حل ناتوانی‌های پرداختی، کسب جوازهای ساخت، ثبت املاک، دریافت برق، تجارت بین‌مرزی و آغاز کسب و کارها را مطالعه کنند. دولت چین و بانک جهانی برای تبادل تجربیات و روش‌های عملی خوب بین‌المللی، با همکاری یکدیگر کنفرانس‌های بین‌المللی سطح بالایی را در زمینه اصلاحات محیط کسب‌وکار سازماندهی کرده‌اند. سیاست‌گذاران رده

¹ Beijing Tong

² WeChat

³ Alipay

⁴ Catalogue Blockchain

⁵ Big Data Centre

⁶ Single Window Portal

⁷ Cross-agency Government Services

⁸ Memorandum of Understanding

بالا از روسیه، نیوزیلند، مالزی، سنگاپور، ژاپن، کره و چین در این کنفرانس‌ها شرکت داشته‌اند. بانک جهانی همچنین به یک گروه اعزامی از سیاست‌گذاران چینی در زمینه یادگیری از اصلاح‌گران موفق چون سنگاپور و روسیه، و دو گروه اعزامی از ماموران عالی‌رتبه چین به واشنگتن دی‌سی جهت گفتگو در مورد روش‌های اصلاح محیط کسب‌وکار کمک کرده است. بانک جهانی حمایت و توصیه به موقعی به وزارت امور مالی، دولت شهرداری پکن و دولت شهرداری شانگهای عرضه داشته است، از جمله در زمینه‌هایی مانند روش‌شناسی‌های تحقیق، توصیه سیاستی و گزارش‌های تشخیصی در مورد روش‌های خوب بین‌المللی در اصلاحات کسب‌وکار برای بخش‌های نظارتی کلیدی و نحوه اعمال آنها در چین. نهادهای بین‌المللی دیگر مانند UNDP (برنامه توسعه ملل متحد) و صندوق پول بین‌المللی نیز از طریق تشریفات دیگر، حمایت‌های مختلفی ارائه کرده‌اند.

۵. نتیجه‌گیری

نقش محیط کسب و کار در فرایند توسعه بسیار مهم است، زیرا رابطه مثبت و مستقیمی بین محیط کسب و کار با بسیاری از اثرات خارجی توسعه اقتصادی از جمله فرصت‌های اشتغال، ایجاد و به اشتراک‌گذاری ثروت، صادرات و همچنین توسعه اقتصادی و منطقه‌ای متوازن و موارد دیگر وجود دارد. دولت چین از زمان اصلاحات و گشایش‌های سال ۱۹۷۸ توجه مداومی به ساخت یک دولت بازارگرا داشته است. در طول سال‌های اخیر، دولت چین یک بسته اصلاحی عمده را پیشنهاد کرده است که بر تمرکززدایی، مقررات‌زدایی و خدمات بهبودیافته تاکید دارد. فرایند تمرکززدایی سعی دارد قدرت را به دولت‌های محلی تفویض نموده و لغو اختیارات دولت را بدون زمینه‌های حقوقی شفاف انجام دهد. مقررات‌زدایی و مقررات‌گذاری به شکل موازی ارتقا داده می‌شود. فرایند مقررات‌زدایی سعی دارد دولت را از انجام اقدامات بیش از حد اقتصادی و اجتماعی برای برقراری سلطه بازار در زمینه تخصیص منابع و استقلال اجتماعی باز دارد. برای مثال، فهرست‌های منفی در زمینه‌هایی مانند تایید پروژه‌های سرمایه‌گذاری بکار گرفته می‌شوند. فرایند مقررات‌گذاری سعی دارد از طریق ابزارهای نوآورانه‌ای چون نظارت الکترونیکی، بازدهی و اثربخشی را افزایش داده و هزینه‌های تایید را کاهش دهد. دولت خدمات‌محور قصد دارد مثلاً با کاهش فرایندهای اداری از طریق فروشگاه‌های پنجره واحد، کیفیت و بازده خدمات را بهبود دهد. اصلاحاتی از این دست، به بهبود محیط کسب و کار چین و تثبیت رشد اقتصادی در محیط بسیار پیچیده جهانی کمک زیادی کرده‌است.

اگرچه چین پیشرفت‌هایی در زمینه اصلاح محیط کسب و کار داشته است، اما دولت این کشور به طور واضح از این موضوع آگاهی دارد که موفقیت‌های گذشته تضمین‌کننده موفقیت‌های آتی نخواهند بود. بهبود محیط کسب‌وکار یک فرایند مستمر است. چین در چارچوب سهولت انجام کسب و کار^۱، هنوز از کشورها و مناطق پیشرفته دیگر در زمینه‌هایی مانند دریافت اعتبار، حل مشکلات مربوط به ناتوانی پرداخت، پرداخت مالیات و تجارت بین‌مرزی عقب بوده و هنوز

¹ Ease of Doing Business

فضای بزرگی برای پیشرفت وجود دارد. شکاف موجود بین شهرهای دیگر و پکن و شانگهای عمیق است. تفاوت‌ها در زمینهٔ مخارج مالی بین پکن و شانگهای و استان‌هایی مانند گانسو^۱ که کمتر توسعه یافته‌اند بسیار زیاد است^۲، و این موضوع باعث می‌شود تا فرایند استانداردسازی خدمات دولتی برای شرکت‌ها و افراد به کاری غیرواقع‌گرایانه تبدیل شود. چین همچنین با طیف وسیع‌تری از چالش‌های نهادی، اقتصادی و حقوقی روبرو است، از جمله به اشتراک‌گذاری داده‌ها بین آژانس‌های دولتی، بهبود نظام قضایی، حرکت بیشتر به سمت اقتصاد بازار، بهبود کمیت و کیفیت مشارکت نهادهای بازار و اطمینان از برقراری شرایط رقابتی. اصلاحات نهادی کردن مرکزیت یافته، منجر به فروکش انگیزه‌ها در داخل بخش دولتی شده است. اقداماتی که قبلاً ذکر شدند، مانند فهرست نیرو، شرایط مورد نیاز، الزام شدیدتر به پاسخگویی و افزایش فشار شهروندان و موارد دیگر، تاحدی باعث کاهش اشتیاق افراد نسبت به مشاغل بخش دولتی شده است (جینگ^۳، ۲۰۲۰). کاهش انگیزه‌ها می‌تواند بر قدرت دولت در انجام خدمات و نظارت و متعاقباً شایستگی دولت اثرگذار باشد. مشارکت شهروندان افزایش یافته، اما میزان و کانال‌های مشارکتی همچنان محدود است. سازمان‌های اجتماعی به طور کلی هنوز کوچک و جوان بوده و به طور سازمانی با دولت مرتبط بوده یا وابستگی مالی به آن دارند و قادر به خودگردانی و ادارهٔ مشترک امور دولتی نیستند (بانک جهانی، ۲۰۲۰b). در مسیر پیش رو، خلاصه‌بندی و تکرار روش‌های اصلاحی خوب در مناطق آزمایشی چون شانگهای و پکن و ارتقای چارچوب‌های نهادی و نظارتی جهت حفظ شتاب اصلاحات در چین، امری حیاتی است.

با این وجود، روش‌های چین در زمینهٔ بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار می‌تواند دارای اثرات جهانی باشد، مخصوصاً برای بسیاری از اقتصادهای جنوبی. برای مثال، اگرچه آفریقا از مراحل بی‌سابقه‌ای از آزادسازی اقتصادی و اجرای سیاست‌های مفید برای محیط کسب‌وکار عبور کرده است، اما این قاره همچنان با چالش‌هایی در زمینهٔ انجام کسب‌وکار، اجرای برنامهٔ ۲۰۶۳^۴ و برنامهٔ ۲۰۳۰ برای توسعهٔ پایدار^۵ روبرو است. این چالش‌ها عبارت است از هزینه‌های بالا برای راه‌اندازی و انجام کسب‌وکار، مانند فرایند طولانی و الزامات پیچیده هنگام ثبت‌نام و کسب مجوز، هزینه‌های دریافت برق و همچنین فرایندهای لازم برای تامین برق، عدم دسترسی به تأمین مالی، مالیات‌های زیاد و تجارت بین‌مرزی کم (آسونگو^۶ و نیکولاس^۷، ۲۰۱۸). این‌ها در واقع چالش‌هایی است که چین سعی داشته است در طول سال‌ها با آنها مقابله کند. در این مقاله استدلال شده است که موفقیت مربوط در زمینهٔ بهینه‌سازی محیط کسب‌وکار در چین که از طریق شاخص بانک جهانی برای سهولت انجام کسب‌وکار سنجیده می‌شود؛ در اثر عواملی همچون رهبری قدرتمند و مالکیت برنامهٔ اصلاحی، اجرای کارآمد تحت پشتیبانی یک نظام قدرتمند انگیزشی و یک نظام قدرتمند پاسخ‌گو و هماهنگ

¹ Gansu

^۲ به عنوان مثال، در سال ۲۰۱۸، مخارج مالی در شانگهای و گانسو به ترتیب ۸۳۵.۱ میلیارد یوان و ۳۳۷.۲ میلیارد یوان بود، به طوری که ارزش سرانهٔ شانگهای ۲.۷ برابر ارزش سرانهٔ گانسو بود (Jing, 2020).

³ Jing

⁴ The Agenda 2063

⁵ 2030 Agenda for Sustainable Development

⁶ Asongu

⁷ Nicholas

کننده چنددینفع در سطوح ملی و محلی، تعامل با بخش خصوصی و استفاده گسترده از تکنولوژی‌های جدید در خدمات دولت الکترونیکی، به وجود آمده است. اگرچه بافتار می‌تواند بسیار متفاوت باشد، اما بسیاری از روندهای خاص مربوط به بهبود محیط کسب‌وکار در چین می‌توانند به عنوان یک مرجع در نظر گرفته شوند.

در طول سال‌ها، نقش جدید چین در چارچوب توسعه جهانی، پویایی‌های جدیدی را در زمینه به اشتراک‌گذاری دانش مربوط به توسعه ایجاد کرده است. چین به تدریج نقش فعال‌تری در زمینه همکاری در توسعه بین‌المللی پیدا کرده است و بیشتر به نهادها و سازمان‌های بین‌المللی پرداخته و کالاهای عمومی منطقه‌ای و جهانی ارائه کرده است. آغاز ابتکار کمربند و جاده^۱ (BRI) دارای این پتانسیل است که با کاهش یافتن هزینه‌های حمل و نقل از طریق زیرساخت‌های بهبودیافته، مزایای زیادی را برای کشورهای همکار و جهان به وجود آورد. اما در بسیاری از موارد، موانع سیاسی بزرگ‌تر از موانع زیرساختی هستند. این موانع شامل محدودیت‌های سرمایه‌گذاری، تأخیر گمرکی، بروکراسی اداری، بار مقرراتی، فساد و موارد دیگر است (بانک جهانی، ۲۰۱۹). نکته واضح این است که بهبود فضای سرمایه‌گذاری یک مکمل ضروری برای سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها است.

به همین ترتیب، به اشتراک‌گذاری و تبادل روش‌های عملی در زمینه بهبود محیط کسب‌وکار اهمیت بالایی دارد. چین تبادل دانشی می‌تواند اطلاعات لازم برای طراحی و اجرای استراتژی‌های مربوط به محیط کسب‌وکار در کشورهای جنوبی دیگر را فراهم کند و همکاری اقتصادی بین‌المللی را ترویج دهد. کمک‌های خارجی چین می‌تواند نقش مهم‌تر و بهتری در این زمینه ایفا کند. آموزش، کمک‌های فنی و گفتگوهای سیاستی در مورد فضای کسب و کار در بین مقامات دولتی، اتاق‌های فکر و شرکت‌های فعال در این حوزه باید بیشتر تشویق شده و تحت پشتیبانی بیشتری قرار گیرد. چین همچنین می‌تواند مولفه «دانش» را در ارائه همیاری‌های «محکم» زیرساختی خود ادغام کند.

با این وجود، باید توجه شود که در کنار آموزش و به اشتراک‌گذاری تجارب چین، چالش «تناسب نهادی» نیز وجود دارد؛ یعنی اینکه، نهادها و فعالیت‌های موثر در یک کشور چه‌بسا نتایج متفاوتی را برای کشورهای دیگر به همراه داشته باشند. بنابراین، کشورهای دیگر، زمانی که به تجربه چین رجوع می‌کنند، باید بافتارها و شرایط خود را به طور کامل در نظر بگیرند و اقدامات مداخله‌ای و استراتژی‌های نظارتی مناسبی را برای خود طراحی کنند. چین در زمان ارائه طرح‌های اصلاحی خاص (مانند دریافت برق، بهبود حاکمیت الکترونیکی، مناطق ویژه اقتصادی، حکمرانی شرکتی، نظارت بندرگاهی و غیره) و تقویت ظرفیت سیاست‌گذاران و ناظران در کشورهای در حال توسعه دیگر، باید خود نیز درس‌هایی را از اعطاکنندگان متعارف آموخته و از غلبه بخش عرضه اجتناب کند.

¹ Belt and Road Initiative